

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

**Haller, Albrecht von
Lausannæ, MDCCLVI.**

VD18 90538986

CXLIX. Disputatio Medico-Chirurgica, Sistens Casum Tumoris Tunicati
Membranacei.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16618

CXLIX.

DISPUTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
SISTENS CASUM TUMORIS
TUNICATI MEMBRANACEI

Præside

JOAN. SALZMANN,

Respond.

JOAN. PAULUS KELL

HEILBRONNA-SUEVUS.

Argentor. 23 Janu. 1721.

Ccc 2

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to its orientation and fading.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher due to its orientation and fading.

P R O O E M I U M.

Cogitanti mihi de convenienti Dissertationis themate, plura quidem occurrere, quae tam in theoria multum ventilari possent, quam in praxi etiam usum haud contemnendum haberent. Sed animo volvens quantum ad historiae medicae augmentum casus particulares conferant, nullus dubitavi, aliquem, & quidem domesticum de tumore praeternaturali in cervice enato pro Dissertationis meae themate eligere. Eo potissimum inductus, quod non solum prima ejus initia, sed & incrementum, prout successive factum est, quotidie mihi proh dolor! in charissimo parente observare contigit, exsuffationi quoque atque cura ipsius manuum partim ipse admovi, partim ab aliis administrata praesens fui. Quem dum exponere laboro, benevolentia lectoris confido, eum iis, quae de hoc tumore, utut testimonium de domo suspectum alias esse soleat, in medium sum prolaturus, fidem adhibiturum, & si forsitan in multis hallucinatus fuero, ingenio parum adhuc exercitato veniam daturum esse. Quare sine ulteriore praefamine brevem casus nostri historiam B. L. oculis sisto.

§. I.

Charissimo parenti meo ante decem & quod excurrit annos, capillos pectenti accidit, ut in dextro cervicis latere prope os occipitis & primam colli vertebrae, quodam pectinis dente, vulnusculum cuti infingeret; laesionem nulla infecuta symptomata, praeter tuberculum, caput aciculae magnitudine non multum superans, nullo tamen neque dolore neque inflammatione concurrente. Hocce tuberculum sensim atque sensim incrementum cepit, ita ut post duorum annorum spatium nucem juglandem majorem aequaret, quo in statu per tres iterum permansit annos. Ab eo autem tempore & vix quindecim mensibus exactis in talem excrevit tumorem, qualem calci adjectum sistit effigies. Cutis praeterea ejus sanae simillima fuit, nisi quod vasorum superficiem ejus pereptantium, nec non cutis vicinæ color ex caeruleo rubicundus appareret. Transactis vero iterum in misero hoc statu à charissimo parente duobus fere annis, illo negotiorum causa rigido stante borea iter faciente, tumor à frigore externo irritatus sponte ruptus est, nullo tamen neque sanguine neque alia materia liquida effluente, sed carne solum aliqua luxuriosa visui se sistente. Dolores hancce aperturam infecuti intensissimi erant, & crebris conjuncti lipothymiis. Adhibebantur quidem ad vulneris hujus consolidationem medicamenta, sed irritato profus conatu & effectu (tunc enim

temporis de cura magis palliativa solliciti eramus, quam de omnimoda tumoris extirpatione cogitabamus) quippe ablata tandem medicamentis causticis carne luxuriosa, longe majus consolidationis impedimentum quam antea sese offerebat. Subjecta enim huic carni erat substantia quaedam tota quanta membranacea, quæ in plures lamellas & tunicas divisa, totum ferme constituebat tumorem. Hac igitur rerum facie omnem restitutionis spem in omnimodam tumoris extirpationem ponendam esse videntes, ad operationem nos accinximus, toti tumoris basi caustica imponentes medicamenta, sed quia separatio emortui in membranacea hac substantia procul dubio propter deficientem humidum justo tardius procedebat, cultroque semper procuranda erat, rejectis tandem medicamentis causticis, ferrum adhibuimus, unoque cultri falcati ictu tumorem à corpore separavimus. Resectum ita tumorem cultro subjecimus anatomico, & cute ipsius exteriori remota, totam ejus substantiam nil nisi tunicarum sibi invicem superimpositarum multisque fibrillis connexarum congeriem esse reperimus. Medium ejus percurrerat vas lymphaticum, uti à medicæ chirurgicæque artis peritis, qui examini interfuerant judicabatur, pennam anserinam capacitatem æquans & undiquaque tunicis accretum. Præter ea, quæ icon exhibet vasa superficiem perreptantia, venæ conspiciebantur duæ totidemque arteriæ, ipsa massæ hujus interiora subeuntes, eique pro nutrimento inservientes.

§. II.

Absoluta tumoris nostri historia, in naturam ejus & causam inquirere necessum putamus. Et ut concinna methodo progrediamur, quædam de tumoribus in genere prælibabimus, circa quorum appellationem atque divisionem mirum inter se discrepant Auctores, uti videre est in Tr. quem Cl. Schelhammerus de affectibus hisce p. n. scripsit & ὀγκολογίαν parvā inscripsit. Ita sane res se habet, ut quemcumque divisionis modum secutus fueris, vel eundem affectum in diversas classes reponere, vel aliquos ad speciem minus convenientem referre opus habeas. Laudatus auctor triplicem morbos dispendendi & in classes digerendi rationem proponit, unam quæ essentiam eorum spectat, alteram quæ causas, seu formam & materiam considerat, & tertiam quæ partes, quibus inhaerent potissimum attendit. Idem postremam methodum eligens, prolixè ibidem recenset tumores κρῖως sic dictos particulares (nam de universalibus agere à foro nostro alienum est) vel organicas seu dissimilares vel similes partes occupare. Quæ similes, nunc cuti insidere, nunc vero sub eadem latitare. Si hoc, vel carnes obsidere, vel glandulis infectos esse, vel vasis sanguiferis accedere, vel denique ossibus inhaerere, multis prosequitur. Nos vero alia incedentes via, tumores corpori p. n. accidentes tum à materia, quam intus alunt, & à qua ita in molem extolluntur, tum à substantia, qua hu-

humor vel corpus p. n. continetur, seu, ut brevius dicamus, à materia tum contenta, tum continente considerabimus; secuti Galenum l. 13. meth. med. cap. 4. Qui omnium tumorum p. n. varietatem ex ejus, quod in fuit natura nasci docet: ratione hujus, tumores alii dicuntur tunicati seu cystici, eo quod peculiari folliculo tanquam amiculo inclusus est humor p. n. Alii vero ejusmodi folliculo destituuntur. Ratione materiae contentae, quæ vel magis minusve fluida est vel magis solida; hi aquosi, illi flatulenti, isti sanguinei, iterum alii biliosi recte appellantur. Hi qui materiem pulvi similem continent atheromatis, qui melli, meliceridis, & qui sebo conformem sovent substantiam steatomatis nomine in chirurgorum scholis venire solent. Quibus addi potest alia tumoris species lipoma quibusdam dicta, & ad steatoma proxime quidem accedens, ab hoc tamen, uti à reliquis ex mente Littrii distinguenda, de qua vid. Hist. Acad. Reg. Scient. 1709. Plures recensentur à chirurgis, qui Sennerto Barbaro-Latini vocantur, barbaro etiam nomine tumores, talpa scilicet, testudo, & juxta aliquos natta, ganglion item & lupia, in quorum descriptione & ætiologia adeo discrepant Auctores, ut quid velint, cognitu difficile haud raro sit.

§. III.

Tumores illi, qui solidi quid continent, & à Marc. Aur. Severino l. 3. de recond. abscess. Nat. Anomali dicuntur à dictis humoralibus probe distinguendi, modo e partibus in corpore alias non existentibus, sed eo admittis, modo ab illis quæ nunc secundum, nunc vero præter naturam intus succrevere, originem trahunt. Eorum, qui à rebus extrinsecus advenientibus proveniunt, exempla præbent globi plumbei, nec non ea quæ toto genere præternaturalia sunt, nempe ossa, ungues, clavi, festuca &c. De quibus vid. Casp. à Reies Camp. Elys. juc. quest. 36. quæ tamen incantationi vulgo tribuuntur. Alias tumorem in omento aliisque partibus pilosum, seu cystin pilis refertam observarunt Act. Hafn. Vol. II. obs. 45. Ruysch. obs. chir. 18. Ad eos, qui à partibus secundum naturam in corpore existentibus, sed e sede prolapsis oriuntur, luxationes & plura herniarum genera merito referas. De tertia specie agere nostri instituti ratio postulat, utpote ad quam noster quoque pertinere videtur. Sed & hi tumores pro materiae intus contentæ varietate multum inter se discrepant. Alii quippe carnem magis minusve spongiosam intus alunt, ideoque sarcomatis nomen acceperunt; alii vero substantiam muco-carneam, de quibus agit M. A. Severin. l. c. l. 4. de noviss. observ. abscess. cap. 3. Iterum alii glandulosum quoddam corpus complectuntur. Alii denique non modo tunica membranacea investiti, sed toti quanti e membranis conflati deprehenduntur, de quibus fere valet id, quod laudatus Severinus de carnosis pronunciat, nempe quod nemo nostrorum hominum de illis ad hunc diem scripsisse visus sit. Nullæ enim horum vel paucæ admodum historiæ apud rerum

rerum medicarum scriptores occurrunt. Ipse etiam Schelhammerus in *tr. de tumorib.* supra allegato nullam eorum mentionem injicit. Godefr. Bidloo *Dec. I. Exerc. Anat. chir.* 8. eo respexisse videtur, tria excrescentiarum carnearum genera, scil. *musculosum*, *glandulosum*, & *specificum* proponens, hocque ultimum *lamellatum* appellans. Nostrum, de quo impræsentiarum acturi sumus, quod attinet tumorem, illum tunicatorum classi adscribendum esse in propatulo est, & quia totus quantus est tunicis sibi invicem succretis & lamellatim superincumbentibus, (fere uti plures ceptarum pelliculæ esse solent) nec non hinc inde fibrarum ope connexis constabat, istum ad tumores lamellatos membranaceos, seu tunicatos strictè dictos referre nulli dubitamus. Quibus præmissis tumoris nostri definitio, si quis eam desiderat, vel potius descriptio hæc esse poterit: *Quod sit tumor p. n. tunicatus, quo pars corporis à substantia membranacea subtus contenta & lamellatim disposita, in majorem quam pro naturali habitu molem atollitur.*

§. I V.

Cognita affectus nostri natura ad causæ investigationem pergimus. Duplex autem considerari hic debet, scilicet illa, quæ cystin seu folliculum producit, & ista, quæ materiam in eo contentam generat. Quoad priorem in limine statim monemus, non paucos numero haud infimi subfellii Auctores tumorum tunicatorum causam vasi alicui lymphatico vel chyliifero à quacunque causa vel ampliato, vel discisso adscribere. Inter quos non ultimus est Cl. Dolæus in *Encycl. Chir. Rat. lib. 5. cap. II.* dum sequentem in modum loquitur: *Si vas tale vel à causa interna humore scilicet, aut obstruitur, aut acrimonia humoris corroditur, vel violentia aliqua externa prorsus dilaceratur, fibræ ejus succedente semper novo humoris affluxu vel magis extenduntur, vel à se invicem jam separate, à subsequente & uberius in hanc partem affluente nutrimento expanduntur, ut denique succurrente semper nova materia extorsum protrudantur, tandem coalescant, tunicam aliquam forment, talemque tumorem constituent.* Cum his fere convenire videtur Carol. Musitanus *tr. de tumor. cap. 7.* dum folliculi generationem à fibrillis erosis, laceratis aut alio modo à se invicem separatis atque à succo nutritio collecto successive distentis derivat: quæ membrana accedentibus hinc inde aliis fibris seseque unientibus augetur, tandemque in verum folliculum transit. Aut si modus ab Hippocrate *lib. de carnibus* adhibitus magis placet, spiritus intus conclusus partem inflat, ita ut vesiculam exhibeat, eodem fere modo ac in officina vitriaria opifices materiam, circa quam occupati sunt, in varias formas & magnitudines flatu distendunt. Verum hæc sententia ingeniosè alias excogitata non levi difficultate premitur, nempe qui fieri possit, ut vas satis exile in tam magnam quandoque molem expandatur; equidem nos non latet, aliarum etiam partium distensionem si successive fiat, non raro enormem obser-

observari e. g. integumentorum abdominis in hydrope, arteriarum in aneurismate &c. Sed & facile largimur, tumores tunicatos in tantam quandoque molem excrescere, in quantum vas lymphaticum nullo modo expandi potest, unde non nisi in minoribus ejusmodi affectibus hanc opinionem admitti posse concedimus. Majores vero quod spectat tumores tunicatos, ad aliam causam confugiendum est, nempe vel ad membranas cum partibus vicinis in prima formatione connatas, vel ad eas, quæ de novo succrescunt. Illas, quod attinet, in corpore loca reperiuntur, in quibus ejusmodi membranæ luxuriant, & ut aliis allegandis jam superfedeamus, in propatulo est, nucham, quam tumoris nostri sedem fuisse ex historia patet, talem locum jure meritoque dici posse, uti autopfia anatomica abunde testatur. Quibus positis conjectu facile est, qua ratione dictæ membranæ à copiosiore humorum affluxu aut corporis solidioris accretione modo quodam extraordinario expandi, atque in folliculum distendi possint. Quod si vero hoc assertum minus alicui arrideat, alterum, quo cystis generari possit, modum in subsidium vocare licet, quo e sero sanguinis stagnante & transmutato membrana seu potius (ut Ruyschii ore loquamur) pseudo-membrana de novo produci posse statuitur; de quo tamen infra, ubi de tumoris nostri contento, quod membranæ fuerant, acturi sumus, prolixius dicemus. Et hæc de folliculi generatione dicta sufficiant.

§. V.

Jam quod corporis vel liquidi vel solidioris in tumore contenti productionem p. n. spectat, illa minus intricata esse videtur, quam cystis accretio, siquidem in propatulo est, succum seroso-lymphaticum extravasatum & stagnantem in substantiam texturam, consistentiam & mole multum diversam transformari posse. Præter alios multos consentientem maxime habemus Sennertum *Prax. Med. l. 5. p. 1. c. 36.* Qui de meliceride, atheromate & steatomate agens, non aliam causam illis assignat, quam succum nutritium extravasatum, qui pro qualitatis & loci varietate nunc in hanc, nunc in illam materiam degeneret, atque sic differentes tumorum species constituat, dum substantia intus contenta nunc melli, nunc vero pulvi, nunc adipi vel sebo similis apprehenditur. Quod si vero illa ipsa in corpus dictis partibus solidius excrescit, & carni non absimilem texturam induit, sarcoma atque tumorem muco-carneum aut fungosum fieri in aprico est. Denique cum tumor noster nihil præter membranas in sinu suo foverit, instituti nostri ratio maxime postulat, ut qua ratione formari illæ potuerint, explicemus. Nimirum læsis à causa externa seu pectinis dente tum cute atque membranis ei subjectis, tum etiam vase lymphatico, haud dubie illo, quod medium tumoris aperti percurrere videbatur, fibræ harum partium à se invicem separatae fuerunt, separatis

Tom. V.

D d d

par-

particulæ seroso-lymphaticæ extravasatæ atque stagnantes adhæserunt, quæ
 primum etiam in fibras, post sensim sensimque induruerunt in membra-
 nam. Dein novo succo perpetuo affluente & pariter congesto, successive
 aliæ fibræ & ex his aliæ membranæ subnatæ sunt, à quibus multiplicatis
 totus tandem tumor formatus est. Quod si quis regerat, concipi vix pos-
 se, qua ratione substantia fluida, qualis succus seroso-lymphaticus est,
 texturam membranaceam aut etiam hæc solidiorem induere valeat: huic
 respondemus, hanc mutationem intellectu facilem esse illi, qui memine-
 rit, primo, corporis nostri partes, ne durissimis quidem exceptis, e ma-
 teria liquida formari. Secundo, earundem nutritionem & augmentum,
 quod nihil aliud quam generatio continuata esse recte dicitur, pariter à
 partium fluidarum, succi nempe nutritii appositione dependere. Si quis
 porro consideret, idem non solum toto die in statu naturali fieri, sed
 & haud raro in præternaturali contingere, de rei veritate minus dubita-
 bit. Siquidem documentum ejus, quod stabilitum imus, præbent gan-
 glia, quæ testimonio plurimorum auctorum inde oriuntur, quando tu-
 buli nervei vel fibræ tendinosæ à causâ aliqua externa læduntur vel distor-
 quentur, ut succi in iis circulantes erumpant & stagnet, qui ab humo-
 ribus à tergo venientibus ad membranam illam, quæ tendinem circum-
 vestit, propelluntur, quo facto efformata fovea, particulæ viscosæ ac
 terrestres, exhalantibus interim tenuioribus, tandem indurescunt, & tu-
 morem ganglion dictum efformant. vid. Dolæi *Encyclop. Chir. rat.* l. 5.
 c. 11. Sennert. *Prax. Med.* p. 1. c. 34. Idem docent membranarum &
 tunicarum arteriosarum, idem cartilaginum in osseam substantiam tran-
 smutationes, nec non ossium in diversis corporis partibus generationes,
 de quibus in *Diff. de Ossificat.* p. n. sub Du. Præside nuper hic habita
 prolixè actum fuit, quo lectorem remittimus. Ut alia multa, quæ dictis
 addi possent, silentio prætereamus. Quod si jam dura ejusmodi corpora
 à natura haud raro producuntur, quid impedit, quo minus eandem pa-
 riter membranas de novo formare posse statuamus. Id quod eo minus quis
 mirabitur, quo magis in propatulo est, arti, quæ naturæ æmula, con-
 cretum quoddam membranaceum procreatu non impossibile esse, uti Cu-
 rriosis. Ruysch. *thes. Anatom.* 6. p. 7. & *thes.* 7. p. 19. experimentum nobis
 exhibet, & sequentibus describit verbis: pseudo-membranula ex san-
 guine seu cruore meo V. S. emisso à me confecta est, idque sola conqual-
 fatione ramulo quodam facta, donec frigus contraheret sanguis. Hoc
 facto ramulum plantæ Africanæ fruticosæ, portulacæ affinis (cui sanguis
 adhærebat) aquæ puræ indidi, aqua sæpius renovata, ramuloque digitis
 aliquoties compresso, cruor ramulo & foliis cohærens albedinem induit,
 veramque membranam repræsentavit, pseudo-fibris undique pertextam.
 Qualem *thes.* 7. *tab.* 3. *fig.* 6. icone exhibet. Et hæc de tunicarum for-
 matione dicta sunt. Carnem quod attinet luxuriosam tumori nostro ac-
 cretam, nulla alia ex causâ quam à disruptione vasorum sanguiferorum
 fu-

superficiem ejus perreptantium ortum eam traxisse videtur; his enim dilaceratis, sanguis in iisdem contentus effluebat, à quo extravasato caro majorem successive in molem excrescens prognata fuit. Reperiri autem vasa sanguifera, nempe arterias & venas in ejusmodi tumoribus, tum autopsia, optima rerum magistra, tum etiam Auctores fide digni testantur. Ex his allegare liceat Johann. van Horn *microtechn. Sect. 2. p. 1. §. 35.* Qui arteriam tumoris nutriculam in fundo occurrere perhibet. Autopsiam quod attinet, illa non solum superficiem tumoris perreptantia vasa detexit, sed & postquam sectio tumoris instituta, ejusque interiora pervestigata fuerunt, in meditullio duas arterias totidemque venas inspicientibus monstravit, uti historia morbi §. 1. tradita hujus rei fidem facit. Similia vasa nunc plura, nunc pauciora, in aliis pariter tumorum speciebus, maxime in sarcomate deprehendi, probatu facile esset, nisi cuilibet de ejus veritate persuasum esse crederemus. Suadet idem ratio, si enim tumor in incunabilis exiguus nutritur, & indies incrementum capit, necessum est, ut materia nutritiva eo fluat, id quod per vas lymphaticum, maxime vero per arterias fieri nullus inficiabitur, uti etiam nemo negabit, id quod à nutritione residuum est, per venas refluere, eo modo, qui in œconomia animali solemnis est.

§. VI.

Tumoribus hisce omnes omnino homines infestari possant, & nullam neque ætatem, neque genus hominum reperire licet, quod se tutum ab hujuscemodi affectibus prædicare possit. A prima enim infantia ad decrepitam usque ætatem tales in hominibus subortos fuisse, crebra observationum testantur exempla, imo nec ipsi foetus, in matris quamvis adhuc ergastulo latitantes, immunes semper ab hoc malo vivunt; corrupta quippe matris imaginatio iisdem haud raro hos & similes affectus p. n. affricat. Quemadmodum autem omnis homo subiectum horum tumorum constitui potest, ita & singula ipsius membra & partes affici ab eis possunt, nullus enim in corpore humano reperitur locus, quem non quandoque occupent, hunc rarius, illum vero frequentius. Quamvis autem res ita se habeat, certa tamen loca in eo observantur, quæ hac vel illa tumoris specie præ reliquis corripit solent: ita nempe observamus, ganglia non nisi in manibus aut pedibus videri, ubi copiosi tendines occurrunt, atheromati, testudini, talpæ caput præcipue obnoxium esse, melicerides vero communissime in genibus oriri, in iis præprimis subiectis, quæ Monachorum atque Monachorum more orationi, genibus ad terram flexis factæ, diu multumque vacant, uti id Carol. Musitan. *tr. de tumor. c. 7.* bene annotavit. Non infrequens etiam est, partes glandulosas à quacunque etiam causa id contingat, intumescere, tumoresque glandulosos, canerosos formari. Haud minus sarcomata feliciter atque frequentius pro-

veniunt iis in locis, in quibus vasa luxuriant, & tumores serosi peculiare, vix alibi quam in occipitio & juxta spinæ longitudinem reperiuntur. Pari ratione illud tumoris genus, ad quod nostrum supra retulimus, partes è multiplicibus membranis compositas, vel saltem, quæ pluribus ejusmodi tunicis investuntur, plerumque occupat, qualis illa potissimum erat, ubi tumor noster fixam sedem habuit; uti eum, cui corporis constitutio ex anatomicis perspecta est atque cognita, latere non potest. Ut taceamus, non solum externas corporis partes, sed & interiores quamvis rarius, his & similibus tumoribus expositas esse, inter quos Scirrhi in variis visceribus aborti frequentissimi observantur. Referri huc possent tumores ab humoribus formati, v. g. aneurysmata, hydrodatides, hydropes particulares &c. si de his agere instituti nostri ratio permetteret.

S. V I I.

Magnitudinem tumoris nostri quod spectat, illa per se ex inspectione iconis, quæ Dissertationis calci adjecta est, satis apparet, quare supervacaneum putamus, in præsentibus plura de hac verba facere. Hoc tantum notamus, nostrum neque nimis magnum fuisse, neque parvum nimis, sed medio modo se habuisse, tum & eum, uti & alios tumores plerosque, à parvo admodum & tenui principio natales duxisse, nempe à tuberculo capiti aciculæ haud majori, quod deinde intra spatium decem annorum in tantam molem excrevit, ut post ejus abscissionem quinque libras medicas penderet: Quæ primordia Cl. Wepferus *E. N. C. II. 6. Obs. 119.* omnibus mole etiam insignibus tribuit. De reliquo latitudo ejus 18. pollices, longitudo 8. æquabat. Circumferentia baseos 13. pollicibus haud minor erat, & aperturæ post ruptionem factæ diameter ad 3. & $\frac{1}{2}$ pollicem accedebat. Quamvis autem ejus magnitudo haud exigua fuerit, plura tamen minorum, potissimum vero majorum exempla hinc inde apud Observationum Scriptores prostant. Enormis cujusdam strumæ sexaginta librarum in puella Florentæ visæ meminit Langius *l. 3. epist. 4.* Et Pareus steatoma ponderis 26. librarum in altero genu subortum recenset. Pluribus aliis, quæ magno numero in *Miscell. Nat. Curios.* & alibi occurrunt, recensendis hic supersedemus. Nisi quod à Dn. Præside relatum mihi sit, se cum Parisiis degeret similem tumorem super vertebris lumbaribus è substantia muco-carnea, membranis & vasis plurimis constat, & viginti libras pondere superantem in Nosocomio, quod Hotel Dieu vocatur, vidisse. Causa hujus magnitudinis, vel in copiosiore humorum affluxu quærenda est, quo plus enim humoris eo affluit, eo magis tumor nutritur, & per consequens eo majorem in molem excrevit; vel in partium mollitie, posita quippe molliore constitutione, majorem eas pati extensionem, majus etiam incrementum capere, nemo non

non

non intelligit, fecus ac in durioribus fieri solet. Uti autem magnitudo, ita & figura tumoris nostri ex icone patet. Alias tumorum diversæ observantur figuræ, nunc enim satis rotundi, nunc magis oblongi, nunc aliam præ se ferunt figuram, imo non raro viventium vel vegetabilium corporum formam æmulantur. Tumorem rapæ similem recenset Tulp. *Observ. l. 3. c. 29.* Ventriculi suilli æmulum legimus in *E. N. C. II. 8. Obs. 187.* Sic & Cl. Rivinus in puella monstruosa tumoris figuram oblongam, prorsus singularem, & ab occipitio propendentem, exhibet in *Diff. 1717. Lips. habita.* Ut alias notatu dignas hic silentio prætereamus. Unde est, ut quidam ab ipsa hac figura diversa nomina sortiti fuerint, uti talpa, Testudo &c. Causa hujus figuræ dependere videtur, nunc à loco, quum tumor occupat, nunc etiam à substantia, quam intus alit. Prius quod attinet, si in occipitio, dorso &c. enascitur, è quo tanquam è loco decliviore propendere facile potest, haud raro in oblongum exoritur, cum in aliis locis rotundam magis figuram servat. Magis vero eo conferre videtur posterius, si enim materia intus contenta fluidior est, non facile cum aliis partibus cohærens sed libere fluctuans, cæteris partibus deorsum gravitare solet, cum è contrario solidior, sive jam caro sit, sive membranarum congeries vasis atque fibris multiplicibus connexa, dum crescit, quaquaversum magis & æqualiter excurrat, sicque in figuram magis minusve rotundam efformetur. Et hæc etiam causa esse videtur, quod tumor Charissimo Parenti meo in cervice enatus rotundam magis quam oblongam figuram induerit, nisi quod inferna, magis vero superna parte aliquantum prominuerit.

§. VIII.

Hæc positis tumoris nostri differentiarum jam considerandarum nobis veniunt. Quod dum facimus, non necessarium esse judicamus, generales omnium tumorum differentias in medium proferre, persuasi sufficere, si eas potissimum quæ dictis tunicatis competunt, allegaverimus, utut non negemus, plures earum his cum illis communes esse. In quo autem tunicati à reliquis differant supra §. 2. dictum est, nempe quod horum substantia cysti seu folliculo peculiari contineatur, illi vero eodem destituantur. De qua cysti hic addimus, quod quo major est tumor, & quo copiosior materia intus contenta, eo crassior folliculus observetur, unde eum à natura provida produci, & de novo succrescere posse contendit Cl. Wepfer. *E. N. C. Dec. II. Ann. 6. Obs. 119.* Sed & hi cystici non uno inter se nomine discrepant. *Et primo* quidem ratione loci, quem in corpore occupant, de quo iis, quæ §. 6. dicta sunt, nihil hic addimus, præter, quod externorum, qui in corporis superficie hærent, classi annumerari noster debeat. *Secundo* ratione magnitudinis. *Tertio* ratione figuræ, de quibus §. 7. egimus, quo etiam Lectorem remittimus. *Quarto* differunt

runt ratione contenti, quod vel humorem esse, vel substantiam solidiorem §. 2. à nobis annotatum fuit, ubi & monitum, hanc modo carnem, modo corpus glandulosum, modo etiam membranarum congeriem præ se ferre. Hoc ultimo tumorem nostrum à reliquis omnibus diversum fuisse quilibet facile cognoscit. Cl. Morgagnus in *E. N. C. Cent. V. & VI. Obs. 27.* exhibet observationem tumoris, qui cum nostro in multis convenit, atque ab excrecentia membranæ juxta dextram scapulam adiposæ ortum trahebat, quam membranæ in plures minores divisibiles cingebant. Similem excrecentiam scapulæ pariter innatam Blasius *p. 1. Obs. Med. 3.* nobis reliquit. *Quinto* ratione causæ diversi sunt. Præter enim, quod non pauci causæ magis immateriali, nempe perversæ matris imaginationi, quæ foetui in utero hospitanti malum affricat, natales suos debeant; alii non nisi internam agnoscunt causam, scilicet congestionem, obstructionem, & sanguinis vel humoris serosolymphatici extravasationem, ruptione vasis alicujus prægressa; in aliis externa quædam occasionalis & procatartica causa modo dictis internis ansam præbet, quæ nunc compressio & contusio ab ictu, lapsu &c. nunc continui solutio facta ab instrumento, secante, pungente est. Nostro tumori vulnusculum pectinis dente infictum, occasionem dedisse in historia memoratum est. *Sexto* etiam differant tumores tunicati ratione baseos, alii enim latioremem habent, & reliquæ tumoris diametro fere æqualem, alii vero angustioremem, & ex petiolo veluti propendent, quæ differentia maximi in cura seu extirpatione momenti est, utpote quæ in his longe facilius & feliciter quam in illis succedere observatur. Nostrum lata satis radice cervicis adnatum fuisse, adeoque ad priorem classem referendum esse, figura ænea demonstrat. *Septimo*, si à mobilitate, qua magis minusve tumores gaudent, differentiam desumere licet; quamvis dentur, qui multum mobiles sint, alii tamen firmissime agglutinati nulla ferre vi loco moveri possunt; Præsentem, de quo agimus, medio modo sese habuisse, & manu prehensum sursum pariter atque ad latera haud obscure dimoveri potuisse notamus. *Octavo* tandem folliculi vel simplici vel multiplici numero inter se differunt. Ubi notamus, plerosque tumores non nisi unica cysti investiri, dari vero etiam qui duplici, triplici, quandoque etiam multipliciore muniti sint, ut *E. N. C. Dec. I. Ann. 2. Obs. 93. & Cent. V. & VI. Obs. 27.* testantur. Denique *Novo* quod symptomata spectat, quæ plures differentias constituunt, color, uti in aliis tunicatis plerumque contingit, reliquæ cuti satis similis erat, si loca vasorum decursui vicina livido colore tincta & partem, qua sponte ruptus est tumor, rubicundiorum excipias. Doloris ut mentionem quoque injiciamus par est; hoc cum reliquis tumoribus tunicatis commune habuit noster, quod non modo in incunabulis suis, sed & major postea factus, nullum præter gravitatis sensum agro pepererit. Postquam vero ruptus esset, intensissimi & exquisitissimi doloris causæ evasit, adeo ut lipothymix istum haud raro insequerentur.

Quos

Quos dolores proxime partibus nervosis, remote vero inflammationi, materiæ ichorosæ collectioni, & aëris commercio acceptos referendos esse judicamus. Ultimo loco annotare licet, tumores tunicatos è numero frigidorum plerumque esse, (quos, uti Galenus vult, nec inflammatio præcedit, nec comitatur, & qui neque à sanguine, neque à bilioso humore, sed ex nutrimenti degeneratione oriuntur) non infrequenter tamen etiam inflammatione tentari, id quod in nostro quoque ad rupturam tendente contingisse, Lectori persuademus.

§. I X.

Ordo postulat, ut ad signa pergamus, quæ cum duplicia sint, alia Diagnostica, quæ statum morbi præsentem, alia vero Prognostica, quæ futurum declarant, de illis in hac thesi, de his autem in sequenti quædam annotabimus. Diagnosti generali, & quæ tumoris exteriora manifestet, opus vix esse censemus, siquidem magnitudo, figura, locus affectus &c. satis superque in oculos eorum, quibus tumorem intueri datum fuit incurrerant. Imo & figura æri incisa nunc etiam cuilibet eam inspicienti eadem demonstrat. Quam ob rem de signis specialibus quædam in medium proferemus, quibus nempe tumor noster ab aliis hujus generis excrescentiis dignosci potuerit. Præter visum itaque ad tactum durus erat, digitisque pressus nullum fluctuationis indicium præbebat, nulla pressionis vestigia relinquebat. E quo renifu & fluctuationis absentia durum corpus intus concludi conjectu facile erat, sed determinatu difficile, qualem illud corpus, num carnosum an glandosum, an vero aliud esset. Id quod Marc. Aurel. Severinus de *Abscess. anom. c. 19.* agnovit, dum de tumoribus tunicatis loquens ait: *Quod intus habent uti conjectura prælagiri, sic ex toto cognosci, nisi cum ejecta sunt non potest.* Neque hoc certum nobis signum suppeditabat, quod materia intus contenta propter arctam cum folliculo cohesionem separatim commoveri haud potuerit, uti id in meliceride, atheromate &c. fieri observamus, quoniam sarcomata non minus quandoque ita connectuntur, ut seorsim à folliculo ultro citroque ea movere non valeas. Equidem non omnis conjecturæ locus deerat, ob dolorem qui intensior post aperturam ab ægro sentiebatur, nempe partes nervosas & membranaceas in eo contineri, quamvis non minus carnem luxuriantem exquisito sensu gaudere largiamur. Quomodocunque autem se res habeat, nihil præjudicii in cura affert, utut non certo dignoscatur, quænam tumoris tunicati species sit, quia eadem medicamenta atque eadem fere operatio locum habet, aut saltem ratione materiæ contentæ parum differt. Quod si vero, uti in nostro factum est, excrescentia rumpitur, atque ejus interiora, si non omnino, ex parte tamen intueri licet, signa sensibilia, quæ in oculos, fidissimos rerum judices incurrunt, rationalibus cunctis longe anteferenda sunt. Tandem omnis

omnis animo scrupulus eximebatur, sicubi tumorem à corpore vivo separatum & cultro anatomico subjectum penitus examinare atque perferuari licebat, tunc enim omnia ea quæ obscura fuerant, clara, & incerta hæcenus certissima reddebantur, tunc quæ ipsi cum aliis tunicatis tumoribus differentia intercedebat, ad oculum demonstrare datum fuit, uti ex historia patet.

§. X.

Priusquam de cura tumoris agamus, quædam de signis prognosticis dicenda supersunt. Quod si minores adhuc sunt ejusmodi tumores, non multum incommodi ne dicam periculi pariunt, sed per plures quandoque annos gestantur, unde etiam plerumque negligi solent, ita ut auxilium Chirurgi implorare æger prætermittat, vel quia indolentes sunt, vel lento gradu progrediuntur. Ubi vero adolevere & majores facti sunt, pro diversa magnitudine plus minusve molestiæ creant, & pondere graves sunt. Prout etiam hunc vel illum locum, qui capillis aut vestibus denudatus est, obsident, non parum deformitatis conciliant. A natura nunquam curantur, solis medicamentis rarissime cedunt, manu Chirurgica ut plurimum opus est. Sed & dantur, qui non omni periculo carent, quod si enim partibus corporis nobilioribus vicini fuerint, magnamque cum ipsis connexionem habuerint, intactos eos relinquere quam ancipiti cura patientem vitæ discrimini exponere præstat. Id quod Talpæ exemplo facile demonstratur, in illa enim non raro accidit, ut futuris cranii superimposito tumore, tunica ejus cum crassa cerebri meninge connectatur, seu potius è fibrillis per futuras exeuntibus constet, tunc propter nimiam meningum sensibilitatem, indeque metuenda symptomata Chirurgus ad perferendum potius malum ægrum admoceat, quam suscepta extirpatione dubia præsentaneo quandoque mortis periculo eum exponat. Eodem modo res se habet, si tumores nervo vel tendini accreti sunt, quod in sarcomate, ganglio aliisque contingere potest, hæc enim rerum facie Chirurgus sibi caveat, ne aut sectione, aut medicamentorum causticorum applicatione, curam eorum audacter suscipiat. Quod si enim cum tumore nervus simul aut tendo lædatur, inflammatio ipsaque non raro gangræna infelicem curæ exitum promittunt. Clavos itidem pedum, quamvis exigua admodum tubercula sint, ob similem cum partibus tendineis connexionem funesta quandoque symptomata presso pede sequuntur. Liceat hac occasione recensere casum deplorandum, quo Nobilis quidam Vir mihi conterraneus propter profunde nimis excisum clavum, non modo tibiæ alteram, sed & proh dolor! vitam, amisit; Ille quippe in dextro pedis pollice clavum eradicare laborans, ferrum justo profundius adegit, & uti conjicere est, subjacentem clavo tendinem læsit, quo facto intensissimi mox dolores, totius pedis inflammatio, & ipse tandem sphacelus insecta sunt, & quia amputationem pedis affecti, uti fieri assolet, in tempore institui recusabat æger,

æger, duodecima post operationem tardius administratam hora vitam cum morte commutavit. Vasa non minus sanguifera majora tumores hujusmodi perreptantia non solum majoris augmenti causa existunt, sed & mali curam periculosiorem reddunt. Hæc enim si vel sponte aperiuntur, vel in tumoris extirpatione discinduntur, propter nimias quæ inde veniunt hemorrhagias, patiens semper virium, quandoque etiam vitæ jacturam facit. Hoc tamen incommodum ex Chirurghi non raro culpa contingit, qui vel vasa hæc probe ligare vel medicamentorum stipticorum applicatione sanguinem sistere intermittit, his è contrario probe observatis, nullum hic, quod metuemus periculum superest. Quod si itaque parvi fuerint, mobiles, partibus nervosis non vicini, vasis majoribus non cohereant, à petiolo graciliore propendeant, corpus etiam robustum & non debilitatum neque ætate provecum occupent hi tumores, facilius eorum ablatio est, quam ubi contrario se modo habent. Sic & prætermitti hic non debet, quod his & similibus tumoribus non infrequens sit, ut postquam extirpatione rite instituta est, si vel minimum in cura relinquatur, post aliquod temporis spatium novus tumor eodem in loco denuo excrescat & exurgat, dum vel vasa quædam relicta novam materiam nutritionem subministrant, vel membranulæ superstites in majus crescunt & sensim in tumorem rursus attolluntur. Neque simplici tantum, sed & duplici, quandoque etiam triplici vice malum ita repullulat, uti præter alias multas D. Dn. Præsidis observatio, quam mecum communicavit, id satis confirmat: Quod nempe ante sex & quod excurrit annos pectinario cuidam ejusmodi tumor in natium alterutra enatus, excisusque paulo post redierit, denuo extirpatus secunda & eadem ratione tertia rursus vice excreverit.

§. XI.

Tumoris nostri curam aggressuris vitio nobis, uti putamus, nemo veret, si de cura tumorum tunicatorum in genere quædam præmittamus. Quæ omnis nostro judicio è Chirurgico potissimum fonte petenda est, & quidem vel medicamentis causticis, vel igne, vel ligatura, vel denique ferro absolvitur. Quamvis enim interdum aliorum medicamentorum applicatione curati legantur hi & similes tumores, qualia magno numero hinc inde ab Auctoribus, præsertim Barbette, Münnik, Dionis &c. commendantur, vix tamen methodus hæc locum inveniet, nisi in incipientibus, & ut ita loquar, in illis, qui in incunabilis adhuc latent. Si enim longiore temporis tractu majores jam facti sunt, & folliculus materiam eorum continens firmior crassiorque redditus, neque discutientia neque resolventia neque digerentia, vel alia hujus generis medicamenta magnos hic effectus pollicentur, sed omnis potius restituendæ sanitatis spes in jam dictam methodum collocanda est. Pro circumstantiarum autem varietate nunc hoc nunc illo remediorum genere utimur. Et quod primo *caustica* attinet me-

Tom. V.

E e e di

dicamenta, lubentes concedimus, ea in omnibus tumoribus applicari non posse, partim ob nimis tardam, partim vero ob insufficientem eorum in quibusdam casibus operationem. Prius quod concernit in propatulo est medicamentorum causticorum applicatione tumoris extirpationem non tam prompte quam abscissione ferro facta absolvi. Proinde ob nimios à medicamentis hisce provenientes dolores, ferrum potenciali cauterio haud raro præfertur; ut nos non lateat, alia septica aliis minus exquisitis ægris dolores conciliare, quare illud olim Vigonis, indolens dictum, & nostris temporibus Gervalinum, cujus Petr. Dionis, *Chirurg. Demonstr. X. fig. 55.* meminit, vel etiam Sutorianum, de quo fama longe lateque percrebuit, fuisse perhibetur. Posterius, quod nempe insufficientia interdum hæc medicamenta deprehendantur, ut clarius reddamus, triplicem hic rationem in medium proferamus. Haud raro quippe tumores inveniuntur tunicati, qui *primo* è durioribus partibus conflati sunt, in quas caustica medicamenta cum successu agere haud valent. *Secundo* dantur etiam, in quibus ob deficiens humidum emortui separatio justo tardius procedit. Utriusque exemplum noster de quo agimus, tumor præbet, uti ex ipsius historia §. 2. tradita elucet. *Tertio* etiam vis horum medicamentorum à materia intus in tumore contenta quandoque alteratur, si nempe illa pinguis, adiposa, & sebo vel spermate ceti &c. similis existit, qua caustici activitas obtunditur, ejusque particulæ quasi inviscantur, ut virtutem, quam alias exerere solent, amittant. Ut taceamus, non levia quandoque symptomata ab eorum usu dependere, ut nimirum partes illorum salino- Δ reæ cum istis, quæ in tumore sunt maritate acrimoniam induant, & vicina etiam loca aggrediantur, vel, si mitiora fuerint, canerosam corruptionem post se trahant, id quod Godofr. Purmann. *Annot. ad Obs. 56.* recte monuit.

§. XII.

Quamvis autem res ita se habeat, certæ tamen circumstantiæ dantur, quæ prædictorum medicamentorum applicationem maxime requirunt. Ex hisce certe non ultimum locum meretur frequens & insignis ægrotorum ab igne & ferro, aliisque hujus generis instrumentis metus; multi enim inveniuntur, qui remedia hæc tanquam crudelia nimis respuunt, & omnia potius incommoda, quam ut ejusmodi operationi se subicerent, perferre malunt. Horum igitur genio ut gratificetur Chirurgus, nihil superest, quam ut ad caustica medicamenta confugiat. Sed si vel maxime hæc adhiberi debere judicatur, quæstio moveri potest, quonam in tumoris loco hæc applicanda veniant. Suadent nonnulli, in inferiore ejus parte idem faciendum esse, eam ob causam, ut materia, si quæ tumori insit, per locum declivorem facilius omnis evacuari & folliculus postea auferri possit. At nobis non arridet hæc sententia, arbitrantibus, caustica

po-

potius basi tumoris imponenda esse, hac enim corrosa tumor sponte decidit, & folliculi reliquæ facillimo negotio extirpari possunt. Præter hanc alia difficultas superest, quæ causticis medicamentis curam committendam esse præcipit. Observantur enim tumores præcipue latioris baseos, qualis etiam noster fuerat, quos vasa magnæ capacitatis & momenti perreptant; in his certe ob metuendam hemorrhagiam abscissioni vel exco-riationi locus non facile dandus. Præcavere quidem conantur Chirur-gi incommodum hocce, præcipientes amputationem tumoris cauterio cul-tellari perfici, quo pacto vasa vi ignis constringi, & hemorrhagiam per consequens sisti volunt, cui sententiæ adstipulatur Scultetus *Armen. Chir. tumor. tunica.* Sed ut taceam crudele admodum hocce remedium mul-tis jure meritoque videri, exoptatum quoque, ubi majora adsunt vasa, id effectum vix præstabit. Quamvis enim concedamus, sanguinis profluvium hoc modo ad tempus cohiberi posse, de ejus tamen recursum securi non sumus, dum humor hic impetuosius ad partes hæc propulsus, eschara delapsa novæ hæmorrhagiæ metum nobis relinquit. Nostri itaque sen-tentia rebus sic comparatis est, medicamenta caustica ad extirpandos hocce tumores certis casibus optima & securissima esse. Hæc enim non solum vasa successive corrodunt, ut sanguis non tanto cum impetu, uti in am-putatione vel exco-riatione contingere solet, profluat, sed & virtute qua pollent, adstringente, sanguinem ex ipsis pullulantem coagulant, qui deinceps vasis agglutinatus prorumpentem alias hæmorrhagiam sistit. Ali-ter autem se res habet, si tumores angustiore gaudeant basi, & quali à petiolo propendeant; in his enim non tanto opus est labore, sola quippe petioli constrictio *seta equina* vel *filo*, quod è lino aut serico paratum est, facta sufficit, quo peracto filum vel successive & indies donec tumor decidat, magis constringitur, vel etiam celeriore methodo mox post vin-culum injectum tumor cultro infra ligaturam à corpore separatur.

§. XIII.

Restat ut ultimo loco amputationis & excisionis mentionem quoque faciamus, quæ pro circumstantiarum varietate diversimode suscipitur. *Am-putatio* locum habet *primo*, si tumor angustiore radice gaudet, & tenui velut petiolo propendet, uti sub finem §. *anteced.* innuimus. *Secundo* la-tiore etiam existente basi, amputatio, sive major sive etiam minor fuerit tumor, excisioni præferenda esse videtur, vel quia unico cultri velut ictu, sicque brevi temporis spatio operatio absolvitur, atque ægro non tanti neque tam diuturni dolores excitantur, vel quia totus tumor una cum cute extirpatur, quæ in excisione peculiari enchiresi auferri debet, vel denique, si quid post operationem de folliculo superest, illud causticis facile eradicatur. Adeo ut id quod Pet. Dionis l. c. de excisione pro-nunciat, scilicet quod maxime secunda & administrata promptior sit, de am-

putatione majori jure dici possit. *Tertio* adhiberi eam porro convenit illo in casu, ubi tumor partes nervosas & carnosas obsidet, quia tunc timendum, ne excoriatio, utpote tardior, nimis dolorifica foret. *Excisio*, quæ & *excoriatio* vocatur, instituitur incisione simplici tantum, si minor, cruciformi vero, si major existerit tumor, in cute facta, ut folliculus materiam continens in conspectum veniat, sollicitè cavendo, ne hic discindatur aut dilaceretur, neve materia contenta effluat. Quo facto specillum latius, vel cultelli manubrium, vel etiam digiti cutim inter & folliculum immitantur, præsertim quando cystis cuti firmiter adhæret, atque à se invicem separantur, donec ad ipsum tumoris fundum perveniri possit. Dein tumore majore existente (nam in minoribus vix opus esse videtur) vasa sanguifera, maxime arteriæ materiam nutritiam advehentes æque ac reliqua, quæ basin constituunt, scalpello rescindantur, vel, uti *Hornius Mitrotechni.* jubet, vasa ante tumoris ablationem ligentur, si datus aditus & vincula injici possunt. Cum vero idipsum haud raro impossibile factu sit ob situm profundiorum, præstat ea cum reliquis partibus instrumento secante separare, & mox ischæma adhibere, vel tubulos arteriosos ligatura constringere, Quod si vero nec hæc sufficiunt, cauterium actuale (crudele alias remedium) in subsidium vocare necessitas jubet. Uti autem magna circumspectione opus est, ne folliculus lædatur, ita pariter omni ope annitendum, ne minima ejus portio relinquatur, quare totalis eradicatio, quæ ferro peragi vix potest, causticis est suscipienda. Hoc enim neglecto tumor, multiplici experientia teste, citius tardius regeneratur. Denique cutis multum extensa atque redundans, quantum opus, ressecanda & vulnere cicatrix inducenda est. Quem excisionis modum *Fabrie.* ab *Aquapend. append. l. c.* prolixè docet. Vocatur in usum, si tumores, quos auferre laboramus, nulla basi instructi sunt, sicque eorum conditio amputationem instituere vetat. Ob signamus hanc de cura in genere tractationem statuendo, amputationem, si tumoris natura & reliquæ circumstantiæ id permittunt, excisioni vel excoriatiioni præferendam esse, maxime eam etiam ob causam, quia hæc non nisi duplici opera nempe tumoris primum, dein cutis ablatione administratur, adeoque dolores & tota in universum operatio diutius protrahuntur.

§. X I V.

Quibus præmissis tandem etiam illam methodum, qua in nostro tumore extirpando usi fuimus, subjungere instituti nostri ratio quam maxime jubet. Ex historica autem relatione in limine Dissertationis tradita patet, nos medicamentis corrosivis curæ initium fecisse, finem vero isti ferro imposuisse. Primum remedii genus, causticorum nempe applicationem hemorrhagia à vasis insignibus, qualia superficiem tumoris nostri perreptarunt, metuenda suavit, quæ procul dubio supervenisset, si vasa illa
unico

unico cultri ictu rescissa fuissent. Huic igitur ut prospiceremus atque obicem poneremus, sequentem lapidem basi tumoris applicuimus.

℞. Calc. viv.

Ciner. clavell. aa. ℥iv.

Pulverisatis superaffundantur aquæ fontanæ calidæ ℔iij. & coquantur in vase ferreo, pulvere in totum resoluto liquor hicce per chartam emporeticam filtretur, & filtratus in vase ferreo super ignem inspissetur, ita ut lapidi æmulam consistentiam induat. Maxima sane lapidi huic caustica vis inest, quippe qui basi tumoris superimpositus vix intra horæ quadrantem tunicam ipsius exteriorem una cum vasis superficietenus excurrentibus corrosit; omnem etiam sanguinis profluvium impedit, adeo ut, qui extravasatus forte fuerat, statim coagulatus venis adhæreret. De quo felici successu nobismet gratulati, eschara priore remota prædictum lapidem denuo imposuimus, ejus usu tandiu continuantes, donec dimidia fere tumoris pars à corpore separata jam existeret. Quia vero separatio emortui, propter deficiens forsan in tumore nostro humidum, lente admodum procedebat, & subinde cultri adminiculo opus erat, plenariam tumoris amputationem cultro committendam esse decrevimus, ad quam operationem suscipiendam eo facilius commoti fuimus, quo minus periculum propter corrosa jam vasa majora superesse videbatur. Tumore itaque à duobus adstantibus, quorum alter arcta necessitudine ægro junctus est, à cervice paululum retracto, anteriori ejus parti cultrum falcatum, haud dissimile illi, quo in amputatione membrorum sphacelatorum uti solemus, applicuimus, unicoque ictu tumorem eo in loco, quo corpori adnatus erat, separavimus. Sanguis, qui è duabus arteriis interiorem tumoris substantiam subeuntibus proflicabat, liquoris styptici, cujus descriptionem hic subnectimus, applicatione facile sistebatur.

℞. Vitriol. Hungar.

Alum. crud. aa. ℥iij.

Phlegm. vitriol. ℔ij.

Hæc ingredientia ad resolutionem pulverum simul coquantur, & liquori dein filtrato addatur.

Ol. Vitriol. rubr. ℥ij.

Plumaceoli præscripto liquore imbuti osculis vasorum applicabantur, quo facto emplastrisque superimpositis æger quieti se dedit. In secunda deligatione, quæ tertio demum die facta est, ob metum ne nimis matura medicamentorum & totius apparatus remotione sanguinis profluvium denuo rediret, massa membranacea, quæ post operationem relicta fuerat, conspectui nostro sese optime stitit, proinde ne vel minimo illius relicto malum de novo progerminaret, omnimodæ residui membranacei extirpationi & ablationi quovis modo sedulam operam dedimus, unde eum in finem sequentes illi tabulas inposuimus à Vigone in *Chirurg. p. II. c. 5.* descriptas.

E e e 3

℞. ℥r.

℞. ꝑr. sublim. ʒiij.

Ferm. pan. ʒß.

Minii ʒij. misce, e quibus formentur tabulæ pro lubitu. Hisce per aliquod tempus in usum vocatis, lamellæ membranaceæ sensim sensimque exesæ sunt, ut nulla tandem earum vestigia superessent, sed potius istarum loco optima caro succresceret. Quare nihil aliud agendum superesse judicavimus, quam ut farcoticis novæ carnis proventus juvaretur, quibus etiam id effectum est, ut cicatrice brevi temporis spatio obducta, curæ nostræ pariter ac doloribus, aliisque incommodis exoptatus impolitus fuerit.

F I N I S.

DISSER.

CL.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE QUIBUSDAM TUMORIBUS
TUNICATIS EXTERNIS.

Præside

JOAN. SALZMANN,

Respond. Auctore

GEORG. FRIDER. ORTH,

RATISBONENSIS.

Argentorat. 24. Jul. 1719.

1

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

P R Æ L O Q U I U M.

Quanta tristissimus protoplastorum lapsus universo generi humano mala attulerit, deplorari satis nequit. Vix enim à pristina obedientia, quam Creatori suo sponderant, declinarunt, serpentis astutia radix omnium malorum & mors, tanquam premium peccatorum, in omnem illorum transit progeniem. Mens imago Divina, perfectissima sapientia, purissima voluntate antea coruscans, tantas subiit mutationes, ut nullum fere primævæ felicitatis vestigium superstit. Corpus vero illius organon, per quod actiones suas exerit, infaustis ejusmodi alterationibus maxime expositum, & quovis momento ad corruptionem pronum deprehenditur. Hi sunt fructus infelicissimi, quos tulit esus fructuum arboris vitæ, & quorum effectus quotidie adhuc, prob dolor! experimur. Fœtui, nondum plane formato, & utero materno adhucdum incluso, quot nevi imprimuntur! quanta labe affricantur à matris vel imaginatione vel affectibus animi inordinatis, & dum ex ergastulo hoc eluctatur infans, quibus doloribus mater obnoxia est! Quam primum lucem hanc aspexit miser homo, quid aliud à primo momento ad ultimum vitæ halitum oculis ejus obversatur, quam miseria & calamitates! Aërem haurire opus habet, & una cum ipso morbos, cibum potumque assumere necessitas eflagitat, non raro simul mortem quasi ingerere videtur. Quippe nunc injuria aëris, & juxta Hippocr. Sect. III. Aph. 1. mutationes defectionisque temporum pariunt morbos, nunc natura alimentorum & potulentorum, nunc intrinsicum humorum vitium, nunc denique bestie vel hostica manus, vel alia vis texturam corporis humani dissolvunt & varias generant egritudines. At Benignissimus Creator misertus miseriæ humanæ, non tantum saluti animæ abunde prospexit, sed & infirmitatibus corporis medelam attulit, artem medicam hominibus largiendo, cujus ope corpus, quantum possibile, tam ab omni labe immune conservatur quam etiam concussa ejus sanitas restituitur. Qua de causa elegantissime Exc. D. D. Lentilius, Consiliarius & Archiater Wurtembergicus, Patruus meus Venerandus in Jatromnem Theor. Pract. part. I. c. 62. Medicinam Divinam appellavit Charisma hominum morbis curandis concessum. Duobus autem potissimum fulcris innititur hæc ars, ratione scilicet & experientia observationum matre. His Medicina suffulta nunquam corruet, quamprimum vero sive huic, sive illi plus minusve tribuitur, quicquid superstruitur, infirmo stare talo observatur. Hinc etiam animus mihi erat, antequam à Celeb. Argentinenſium Academia discederem, Schediasma de Fatis Principiorum Medicorum conscribere, & quid veri vel falsi illis insit, inquirere. Verum enim vero idem exequi magno labore & non minori tempore opus esse, illumque humeros non ferre, hoc ob festinatum discessum mihi denegari, animadverti. Quibus accedebant aliæ rationes, quæ me à proposito deterrere poterant. Quam ob rem aliud elegi Meletema, scil. de Tumoribus Cysticis Serosis Externis, commotus consilio Ba-

Tom. V.

F f f

gli-

glivi, Viri suspendi iudicii, qui passim in scriptis suis nil magis quam observationes solidas inculcat, existimantis, omne id quod Medicina certi inest, observationibus deberi. Hinc laborem huiusce metui maxima ex parte observationibus dicavi, quas partim ex Dn. Præsidis, Patroni atque Præceptoris æternum colendi propria inspectione, partim ex aliorum observatis collegi, & pro viribus temporisque, quod breve admodum erat, ratione elaborare conatus sum. Divinum ergo imploro Numen, velit tanquam omnis boni principium gratia sua nobis adesse, & largiri, ut nostrum quoque institutum vergat in agrorum emolumentum. Te vero, B. L. rogo, ut pauca hæc festinante calamo consignata doctiori iudicio, uberioreque cogitatione, si merebitur, corrigas & perficias, mihi que porro faveas, quibus impetratis me uberrimum qualiscunque laboris fructum reportasse credam.

§. I.

Priusquam ad rem ipsam progrediar, par est, ut verbo indigem, quid per tumores intelligi debeat vel soleat. Describit autem Cel. Schelhammerus Tr. de Tumor. Sect. 1. §. 8. quod sit morbus in conformatione, quo totum corpus, vel aliqua ejus pars, aut pars partis, à contento subtus vel humore vel solido, vel spiritu, in majorem, quam pro naturali habitu, molem attollitur. Plures itaque dari tumorum species ex ipsa definitione patet, qui differunt vel ratione *contenti*, s. humoris, à quo generantur, quo sensu juxta varia in iis contenta diversa etiam nomina sortiti sunt, hinc alii sanguinei, biliosi, alii pituitosi, alii denique flatulenti vocantur, qualis E. N. C. I. 3. obs. 107. & Borell. Cent. I. obs. 8. recensetur; vel ratione *continentis*, hinc alii Tunicati, Saccati, Cystici, & penduli sunt, alii turgescunt tantum partis alicujus vel totius corporis constituunt: vel ratione *loci*, & distinguuntur in universales atque particulares, & hi quidem vel integram partem organicam obsident, vel singulas partes similes. Ad primam horum classem pertinet inflammatio, abscessus, scirrhus &c. quod vero ad posteriores attinet, hi rursus vel cuti insident, vel carnes occupant, vel glandulis infesti sunt, vel arteriis venisque accidunt, vel denique ossibus inhaerent, de quibus omnibus prolixus est Schelhammerus l. c. Hæc, de quibus hic agimus excrecentiæ phlegmaticæ, tumores serosi vel aquei appellari merentur, qui tamen iterum multifariam dividuntur: alii sunt interni, in quibus aquæ vel in cavitate insigni fluctuant, uti in hydrope ascite, pectoris, hydrocephalo, vel plus minusve per corporis habitum diffusæ sunt, uti in Anasarca, Leucophlegmatia, & Oedemate pedum manuumque, vel peculiari sacco seu vesiculæ incluse, uti in hydrope saccato, de quo vide exempla apud Courtial. Cont. Obs. Anat. 2. & Dissert. Cl. Rud. Jac. Camerarii, quæ inscribitur: Biga Obs. Med. 1716. conf. E. N. C. II. 7. obs. 141. For-

man-

mantur autem vel à vasis lymphaticis, uti in hydatidibus, vel à membranis testiculi, uti in hydrocele, aut à membrana ovarii muliebris, ut in hydrope ovarii, vel à tuba Fallopiana, cujus stupendam historiam recitat Nic. Blegny *Zod. Gall. Ann. I. mens Jun. obs. 9.* vel à peritonæo, vel à mesenterio, vid. Horst. de Morb. mulier. L. I. part II. obs. 31. quibus pro diversitate partium varia imponuntur nomina.

S. I I.

Quod ad tumores, de quibus in sequentibus agemus, speciatim attinet, definiri aliquo modo possunt, quod sint excrescentiæ seu tumores p. n. materia serosa seu aquea referti, qui in infantibus potissimum, nunc in occipitio, maxime in spina dorfi generantur, vel à lymphâ abundante eoque deposita, vel, quod plerumque fit, à mala spinæ vel cranii conformatione orti. Optime hinc à Cl. Apino Tumocistes appellantur, & revera nihil aliud sunt, quam hydrops quidam particularis, ab illa specie, quam aliqui hydropem saccatum vocant, vix diversus, quia aquæ in sacco quodam peculiari continentur. Quod si ab occipitio inferiori vel nuca dependet ejusmodi tumor, illum non incongrue hydrocephalum externum partialem appellari posse censemus. Si vero spinam dorfi circa regionem lumbarem occupavit, tumor serosus lumbaris ab aliquibus dicitur. Habemus hac in denominatione consentientem Cl. Frid. Ruysch, qui ejusmodi tumorem in dorso & lumbis, hydropem particularem medullæ spinalis esse pronunciat, in quo medulla in substantiam aqueam degenerat, ejusque involucra ab aquarum mole, veluti membranae cerebri in hydrocephalo, expandantur. vid. *Obs. Med. Chir. XXXIV. XXXVI.* Liceat obiter hic notare, modo laudatum Ruyschium, præ multis aliis in observandis hæc tumoribus curiosum, in describendis accuratum, & in depingendis solertem nobis videri, cum è contrario in plerisque chirurgorum scriptis altum sit de iis silentium, ipse etiam Car. Piso, qui peculiar. de morbis à seros. colluv. & diluv. ort. hætenus prætervis. tractatum nobis reliquit, nullam prorsus mentionem eorum faciat. Interim silentio prætereundum non est, non semper medullam in serum quasi resolutam, sed interdum etiam lympham ex abdomine à vase lymphatico eo deductam, imo & quandoque serum in cerebro collectum & diversas ob causas ad integumenta delatum, huic malo ansam præbere atque originem. Tandem omittendum etiam non est, ab aliquibus tumores hosce serosos & spinam bifidam pro uno eodemque affectu p. n. haberi, sed uti nobis quidem videtur minus recte. Equidem largimur, illos si in lumbis, vel dorso evenerint, plerumque conjunctam habere spinam bifidam, non vero si in occipitio occurrerint. Tum & notari meretur, quod si forte concurrat, eam considerari debere tanquam causam morbificam, qua mediante aquæ è cerebro & medulla spinali depluentis ad integu-

menta ferri eaque in tumorem elevare solent. Addimus tertio similes subinde tumores generari, etsi nulla vertebrarum male conformata sit, e. g. in occipito; uti etiam è contrario, quod probe notandum, observationes prostant, & exempla spinæ bifidæ, quam nullus ejusmodi tumor serofus infecutus est, teste *supr. alleg. Ruysch. Thes. An. VIII. p. 1.*

§. III.

Ne autem dissertationem nostram aliorum tantum observationibus inniti quis credat, ante omnia in medium proferam casum, quem *Exc. Dn. Praeses* ante aliquot annos ipse annotavit in duobus infantibus unius ejusdemque matris, mecumque communicavit. Lanionis uxor annorum circiter XXX. & gravida tempore hyemali lapsa est, cum per plateas publicas obambulet, supina super regionem lumbarem, ita ut maximum inde perferentisceret dolorem. Debito tempore enixa est puellam perfectam & rite formatam, nisi quod in regione lumbari eo in loco, in quam mater ceciderat, haberet tumorem ejusmodi serofum, qui sine dubio majorem in molem excrevisset, si infanti luce, quam modo aspexerat, diutius frui licuisset, sed obiit VIII. post nativitatem die. Mater ob tenerrimum, quo, uti solent, partum suum prosequatur amorem, hac labe modo quodam extraordinario affecta, tantam impressionem recepit ab hac infantis conformatione, ut una eademque idea sepiissime repetita & resuscitata ejus imaginationi continuo obversaretur, unde etiam factum est, ut cum XV. mensibus post secundo partu puellam in lucem ederet, illa eadem prorsus deformitate eodem in loco, quo prior, defigurata erat, sed longioris ævi, vixit enim per VI. vel VIII. septimanas. Tumor qui dicti foetus lumbos occupabat, illi quem depingi curavit *Ruysch. Med. Chir. Obs. XXX. IV.* adeo similis erat, ut ovum ovo similis esse non possit, non tantum externe, sed & quoad dispositionem internam, nisi quod non solum spina bifida, sed & hiatus per ipsam vertebræ lumbaris tertie corpus, vel interstitium intermedium erat, per quod exibat vas quoddam lymphaticum, tumori materiam serofam subministrans. Margines spinæ dorfi divisæ ad latera tumoris, externe digitis manifeste tangi & distingui poterant. Infans dorso incumbere non poterat absque insigni dolore. Idem vero factum, quod alii miselli hoc malo correpti experti sunt, habuit, mox enim post levissimam & exiguam apertionem pejus habuit, viribus defecit, & post paucos dies animam creatori, quam paulo ante acceperat, reddidit. Post hos vero tres enixa est foetus sanos, omnibus numeris absolutos similique labe non deformatos. Simile prorsus exemplum memorat *Burgius E. N. C. II. 6. obs. 58.* quod nempe mater duplici pariter vice ejusmodi sobolem enixa sit, interjecto inter utrumque infelicem partu felici & optime formato.

§. IV.

§. I V.

Licuit etiam nobismetipsis ante aliquot annos ejusmodi tumorem lumbarem cum spina bifida in pago quodam prope Oettingam inspicere, sed infans cum chirurgus ligatura injecta illum removere laboraret, paulo post convulsionibus correptus fatis cessit. Aperiebatur, Physico Oettingensi D. D. *Camerario Fautore meo æstumatissimo*, & me præsentem, tumor, quo facto, aliquot feri pellucidi cochlearia pauco sanguine tincti profuebant, in spina dorsi autem tanta observabatur apertura, ut non tantum stylus undiquaque inter duplicaturam peritonæi adigi, sed etiam pollex facillime in cavitationem abdominis, quantum licuit propter peritonæum, intrudi potuerit. Ex dicto etiam hiatu prodibat Vena hæmorrhoidalis interna in tumorem, cujus magnitudo cæteroquin pugnum æquabat. Quemadmodum vero in spina ejusmodi occurrunt excrescentiæ, ita quoque dantur ab occipitio propendentes, qualem denuo casum *Dn. Præsidi* transcripsit Medicus quidam in praxi felicissimus, nempe tumorem occupasse superiorem capitis partem eamque ita ambiisse, ut figuram farcimini non multum ab similem referret, qui intra octiduum in tantam excrevit molem, ut deorsum propenderet, ast cum partibus internis parum vel nihil communicationis hunc habuisset, uti iste a *Job a Meckren* in *obs. Med. chir.* cap. VII. recensitus tumor contrarium exhibet, ex cura feliciter peracta dispalescere aliquo modo potest, resolutæ enim aquæ discussæ sunt à calore externo & suffumigiis sæpius repetitis. Quod alios attinet observatores, singularem nobis exhibet casum *Lechelinus* in *Eph. N. C. II. 2. obs. 158.* infantis, qui duplici tumore affectus erat, altero in occipitis medio, mole juglandem æquante, tactu molli, colore fulco, multis pilis obdito. Altero in spina dorsi, magnitudinis ovi anserini. In medio occipitio, ubi tumor erat, post mortem sectione anatomica reperiebatur foramen rotundum crassum digitum admittens pericranio in tumorem elevato, qui tumor, ut verum fateamur, hydrocephali naturam postmodum induit. Simile fere exemplum prostat in *E. N. C. I. 2. obs. 127.* Non minus *Forestus* solertissimus observator *Tom. IV. obs. LIII. obs. VII.* ejusmodi tumorem in collo posteriori circa nucham apparentem in puella 2. mensium annotavit. Uti & *Ido Wolfius* *observ. chirurg. medic. p. 48.* in sinistro capitis latere infantis, 4. annorum hydrocephalo simul laborantis, tumorem talem aquosum observavit. Plura exempla hic enarrare supersedebam, quoniam illa in seqq. recensere animus est.

§. V.

Allatis aliquot dictorum tumorum exemplis, onomatologiæ immorari nolo, quippe quæ per se patet, ad differentias potius me convertens. Dif-

F f f 3 ferunt

ferunt autem hi tumores, de quibus agimus, ab hydrocephalo in eo, quod in illo totum caput intumescat, hi vero ejus tantum partem occupent, ab hydropse sacco, aliisque hydropis speciebus quod illæ plures partes infestent, nostri vero non nisi partes posticas & præcipue spinam dorsi & occiput. Quibus accedit, quod illi tumores cavitati corporis insigni & naturali, vel interstitio inter peritonæum & musculos abdominis sint inclusi, hi vero extra corpus propendeant, veluti fructus racemo arboris pedunculo annectitur. Ab aliis tumoribus tunicatis distinguntur, quod illi omnino sint indolentes, hi vero ut plurimam quam maxime sint dolorifici, illi cutis colori penitus similes, hi vero aliquo modo transparentes existant, plura vide infra ubi de signis. Flatulenti si pulsantur, sonitum edunt tympani instar, in his vero aquæ solummodo fluctuant. Diversi pariter sunt ratione contenti, ab istis tumoribus sanguineo-varicosis, quales in *Hist. Morb. Uratjav. 1701. p. 285.* recensentur, quamvis alias apprime cum istis conveniant. Inter se differunt, quod alius sit a nativitate, & in utero materno formatus, uti id frequentissimum est. Alius successu temporis a causis tum externis tum internis productus, e. g. à ligamentis vertebrae devincientibus in partu difficili ruptis, à lymphæ cavo medullæ spinalis effusa &c. qualem exhibet *Jo. Maur. Hoffmanni E. N. C. II. 5. obs. 208.* qui infanti cæteroquin salvo in lucem edito, post aliquot dierum intervallum supra vertebrarum lumbalium secundam tumor enasci visus est, mollis, tenuique cutis distentæ amiculo cinctus, quotidie incrementum sumens, donec spatio VI. septimanarum elapso in molem pomi Aurantii majoris assurrexerit: alii sunt plane humorales & aquosi, alii intus crassiorem pituitam alunt, in aliis aliquid carnosum, vel etiam cartilagineum concurrit vid. *Ruyseb. obs. med. chir. III. Conf. Muys chir. rational. Dec. XI. obs. 9.* Qualis ex parte carnosus forsitan erat ille, cujus mentionem facit *Job à Meckren Obs. med. chir. c. VII.* utut illud ex autoris verbis non clare pateat, inscribit tamen hoc caput: *De fungosa excrescentia ad capitis postica post mortem ablata.* Alius flaccidior est, & superficiem habet rugosam, vel alio modo inæqualem, alius æqualem & politam forsitan à diversitate affluxus humorum, si enim multum affluit, cutis & membranæ multum extenduntur, sin minus, rugas concipit: alius latiore basi exurgit, alius angustiore, uti idem in tumoribus tunicatis quoque observare est; basis angustior, si hiatus minor est, vel loco ejus foraminulum quoddam occurrit, amplior, quo major ille, & plures vertebrae male affectæ sunt, id quod etiam valet de apertura in cranio, uti in *observ. Job à Meckren.* Alius hiat in cavitatem spinæ, & cum ejus involucri communicat, alius in cavitatem abdominis, hujusque membranis continuus est & vas quoddam lymphaticum recipit, uti in casu *Dn. Præsidis.* Hic cavitatem cranii subit, ille nullum habet cum partibus interioribus commercium. Serum quod effluit plus minusve flavedine tinctum est, & nunc parum sanguinis, nunc ali-

aliquam puris portionem commixtam habet, nunc limpidum magis conspicitur. Membrana, qua investuntur ejusmodi tumores mollis ut plurimum est, & evacuato humore statim collabitur, interdum ita crassa, ut post effluxum non subsideat. vid. *Muys* l. c. Dec. IX. obs. 5. Sic & medulla spinalis diversimode se habet in spina bifida, nunc enim deficere videtur, & in aquam quasi resoluta, nunc minori in copia adest, nunc extrorsum in tumorem fertur eique adnascitur.

§. VI.

Magnitudo tumorum serosorum determinari facile non potest, quippe quæ pro subjecti ætate aliisque circumstantiis differt, quo diutius morbus durat, eo majores vel minores sunt, & quo major fit affluxus laticis serosi, eo majorem acquirunt molem. Ut plurimum in incunabilis suis admodum parvi existunt, & non raro juglandem vix superant, qui postea sensim sensimque incrementum sumunt, & modo rapam majorem, modo malum aurantium, modo ovum anserinum mole sua æquant, & quia cutis enormiter distendi apta est, sæpius maximi evadunt hi tumores. Uti è contrario alii reperiuntur, qui in eodem permanent statu, neque crescunt, neque etiam decrescunt. Eorum, qui in lumbis & dorsum hærent, intus latente spina bifida, corpus æque ac basis mole majus vel vel minus est, prout plures vel pauciores male affectæ sunt vertebræ. Illi vero, qui ab occipitio vel nucha dependent, plerumque maximi sunt, adeo ut non caput modo, sed & totum fetum magnitudine interdum superent. *Ruyssch. obs. med. chir.* LII. Quo propiores etiam sunt capiti, eo major feri quantitas illis suppeditatur; quoniam enim serum in cerebro abundans juxta plerorumque opinionem tantum non semper ansam huic malo præbet, facilius in illos, qui capiti proximi sunt, fluit, quam in remotiores, ubi per totam spinalem medullam cuniculos agere debet, antequam per spinam bifidam e. g. lumbarem in tumorem perveniat, aut ubi ab unico vasculo lymphatico ex abdomine vel aliunde prorumpente materia serosa ipsi subministratur. Figuram quod concernit, ut plurimum rotunda & spherica illa est, posito, quod integumenta æqualiter extendi potuerint. Cæterum plures ob circumstantias aliam subinde induunt figuram, sic quando ab occipitio vel cervice dependent, liquore deorsum gravitante, saccus oblongus efformatur. Quandoque talis tumor figuram farciminis refert, nunc occiput ex parte ambiens, uti id patet ex observ. super alleg. nunc transversim per regionem lumbarem excurrens, quod annotavit *Schenck.* lib. V. obs. 51. nonnunquam figuram rapæ refert, quale exemplum *Tulpius* observat L. III. c. 29. exhibet, nonnunquam aliam figuram repræsentat.

§. VII.

Tumor hic, uti & reliqui cystici ac tunicati, signis opus habere vix videtur; manibus enim palpari potest, & oculis usurpari, qui optimi & æquissimi rerum sensibilibus, quantum in ipsis est, judices sunt. Requiritur tamen signa, quibus hoc tumoris genus ab aliis quibuscunque discriminetur. Ut plurimum transparet tumor æque ac hydatides & hydrocele, ita ut ille inter oculum atque lucem positus, quammaxime pelluceat; magis in fœtu, in quo cutis admodum tenuis est, adeoque amplius extenuatur: Interdum vero opacus magis observatur, nunc partim pellucidus est, partim opacus, nunc multum opacus. Vid. *Mys* l. c. *Dec. IX. obs. 5.* si quid puri continet, uti & si quid carnosum intus aliter minus transparens est, item ubi crassior est cutis. Contingit quandoque maxime in iis, qui in dorso oriuntur & in spinam hiant, ut cutis aliquo in loco & quidem eminentiori deficiat, quem defectum pellicula quædam tenerrima subjecta supplet, quæ nil aliud esse videtur quam involucrum spinalis medullæ, & productio meningum, hinc etiam, si infans tumori incumbit, vel si ille aperitur, aut ligatur, non tantum dolores excitantur, sed etiam convulsiones facillime subsequuntur, dum alias, si tantum sub cute latet, indolens est tumor, hæc quippe sine sensibili dolore extendi mirum in modum potest, de qua re mulierculæ gravidæ satis loquuntur. Quoad tactum mollis est hic tumor, durior vero, si carnosum quid intus hæret, ut plurimum æqualis superficiei, quamvis etiam, uti in differentiis annotatum, sæpius sit inæqualis & rugosus. Digitis pressus cedit, sed mox restituitur, neque vestigia sui vel foveas post se relinquit, & si pressio ultro citroque & successive in partes oppositas fit, fluctuatio contenti liquoris manifeste apparet. Color cæteroque reliquæ cuti similis est, nisi quod propter insignem expansionem pellucidior & subtilior reddatur. Illo in casu, ubi in medio tumoris deficit cutis, subtilissima reperitur membranula, per quam omnia, quæ intus sunt abscondita, translucent, & tanquam per vitrum opticum conspici queunt. Si gangræna corripitur, quod sæpius accidit, uti aliæ etiam partes eodem malo affectæ, rubicundum ac lividum induit colorem. Adest alvi fluxus, & diarrhoea, languor item totius corporis, ob functiones animales impeditas, imo contabescencia & atrophia tandem supervenit, quia lymphæ, quæ proximum corporis nutrimentum est, hic extravasata partes privantur, vid. *Bohn. Circ. Anat. Progyrnas. VII.* de nutrit. Præcipue accedit stupor & paralysis artuum inferiorum illorumque marcor, quod tamen symptoma non omnibus individuis supervenit, uti infra de causis dicitur. Reliqua signa conveniunt cum hydrocephalo, qui magnam cum hisce tumoribus hæret affinitatem, id quod inde etiam patet, quod sæpius ille conjunctus sit cum abscessu spinæ dorsæ, tumore lumborum seroso & spina

bi

bifida, sæpius etiam macula quædam in dorso hydrocephalicorum apparet in tumorem excrefcens, quæ omnia ab aqua in cerebri ventriculis stagnante, & per spinalem medullam cuniculos agente proveniunt, uti id obfervavit *Ill. Brunn. C. N. C. III. 1. & 2. obf. 152. conf. obferv. fupr. cit. E. N. C. II. 2. obf. 158.* Et uti in hydrocephalo cerebrum vel magna ex parte deficit, vel in humorem quali refolutum cernitur, vid. *E. N. C. III. 1. & 2. obf. 10.* ita medulla spinalis in tumoribus ferofis pari modo affecta reperitur, uti id inspectio anatomica hoc morbo demortuorum plus una vice docuit. Sic & facta ruptione spontanea, vel apertione artificiali hydrocephali, una cum liquore effluente anima emigrat, de qua periculofa apertione multa habet *Fabric. Hildan. Cent. III. obf. 17.* quod æque in nostro affectu obfervatur. Denique annotari meretur, quod aperto tumore lumbari interius eadem fere facies appareat, qualis est ventriculorum cordis & auricularum, pluribus fibris & columnulis nerveis, à vertebra lumbaribus ad cutim tendentibus, imo & membrana quædam firma præter cutim humoris involucrum cernatur, quæ verofimiliter nil aliud est, quam dilatatio involucrorum vertebralis five spinalis medullæ, fi spina bifida est, fin minus, membranæ mufculorum dorfi propriæ portio.

§. VIII.

Infestantur hoc affectu præcipue fetus, qui utero materno adhucdum inclusi, & imperio imaginationis maternæ fubjecti funt, quæ læfa e vestigio foetui labes affricatur. Contingit vero etiam interdum tunc demum, cum in lucem prodit infans, præcipue fi modo quodam præternaturali dorsum nimis comprimitur, vel caput circa regionem pubis aliquandiu hæret, unde facile ejusmodi hydrocifte excitari potest. Hi, qui funt dispositionis tenerioris & gracilioris corporis, præ aliis huic malo obnoxii funt, imprimis fi parentes phlegmaticæ constitutionis funt atque ferofæ, à quibus illa temperies in prolem derivatur. Adde, fi vertebræ nimis molles, & facile separabiles, ligamenta vertebra colligantia plus debito flexiles, ossa bregmatis & occipitii iusto teneriora, & omnes reliquæ partes graciles generantur, qua de causa mirandum non est, positis modo dictis, aliqua ossa cranii vel processus spinatos rumpi, vel levissima causa dehifcere atque à reliquo corpore separari, & sic à ferofa colluvie tumores, hydrocephalum, spinam bifidam &c. produci. Rarissime hic morbus adultiores aggreditur, de quibus tamen quædam exempla vid. in *Differt. Inaug. De spina bifida Altorf. 1703. habit. §. 9. Conf. Barthol. Hist. Cent. I. obf. 30.* Laudatus quidem fcriptor hunc affectum abscessum vocat, verumenimvero eum nil aliud quam ejusmodi tumorem fuisse ex descriptione abunde patet.

Partes, quas hi tumores occupant, frequentissime sunt regio lumbaris, imo & illa dorsi, qualem inter utramque scapulam depinxit *Muys. chir. ration. Dec. IX. obs. 5.* Frequentius in medio, ubi vertebrae occurrunt quam à latere, quoniam saepius spina bifida conjuncta est, quo in casu involucra medullae tumorem formant. Rarius in nucha vel occipitio oriuntur, quod semel vidisse & ob rei raritatem partem in museo suo aservare perhibet *Ruysch. obs. 34.* praeter hunc, *Job à Meckren obs. med. chir. c. 7.* similem nobis reliquit casum in filiola. Quo & is à *Pract. quodam Wirtembergico Dn. Praesidi* communicatus merito referri meretur. Liceat hic proferre duo admiratione digna, quorum primum est, quod serum in horum confiniis saepius tam copiose secretum, non frequentius ibidem excitet ejusmodi excrescentias, secundum vero quod raro similes tumores circa os sacrum generentur, ob naturalem ossis sacri conformationem, qui spinæ bifidæ instar sede postica hiat, & in duas quasi partes divisum est. Observationem tumoris & spinæ bifidæ in dicto osse notatu dignissimam nobis exhibet *Bidloo Exercit. Anat. Chir. Dec. II. diff. 7.* in infante, in quo similem tumorem serosum cum osse sacro dehiscente seu diviso post ejus mortem disquisitione Anatomica detexit. In quo etiam medulla spinalis, & nervi à parte postica nullo munimento osseo tecti erant, sed tantum membranaceis involucris involuti. Quo licetposito, nempe *deficiente munimento in medulla spinali infantem per aliquod tempus vivere, augeri & moveri posse, neque rationi neque experientia refragatur.* vid. *ibid. p. 190.*

§. X.

Converto me jam ad causas, quarum primaria & immediata est extravasatio feri atque collectio ejus in loco quodam extraordinario, hoc cum discrimine, quod in aliis tumoribus p. n. à sero oriundis, illud e vasis lymphaticis immediate proveniat, in his vero plerumque prius serum in ventriculis cerebri colligatur, & ex iis demum per medullam spinalem in tumorem depluat, vel in occipite statim in illum transeat. Sic & *Muys Dec. IX. obs. 5.* observavit, *tubulos quosdam in membrana saccum formantes, qui aquam suppeditarint, & e quibus hæc aqua quotidie profusiebat, que tamen paucis ante obitum diebus fluere desiit. Canales hi post mortem conspiciantur in spinæ dorsi cavitatem penetrare.* Casus *Dn. Praesidis* in hoc à reliquis differre videtur, quod non solum processus vertebrae postici maxime spinatus dehiscerebant, uti *Ruysch. fig. 37. obs. 34.* icone exhibet, sed & corpus foramine satis magno pertusum erat, per quod vas lymphaticum ex abdomine versus dorsum transiens tumori materiam subministrat.

nistrabat. *Ruyfch.* l. c. malum derivat à medulla spinali, si cum spina bifida illud conjunctum est, ejusque transmutatione in substantiam aqueam, quæ extrorsum protuberans & in humorem resoluta tumorem formavit. In *Epistol. problem. XII.* vero, bene etiam notat, se non raro observasse in recenter natis proventum laticis in cerebro, imprimis in ventriculis tam copiosum, ut hic versus spinalem medullam descendendo inter dorsi vertebrarum processus spinosos, eo tempore quo fetus in utero existit, adhuc cartilagineos & facile debiscentes erumpens, ingentem ibi tumorem magnitudine pugni excitaverit. Quod parum à nostra sententia recedit. Oritur autem ejusmodi copiosa feri secretio à mala organorum constitutione, & obstructione viarum; lympham deorsum derivantium, & per quas excerni debent aquæ in cerebri ventriculos depositæ, quæ probabiliter sunt infundibulum, glandula pituitaria, plexus choroideus &c. *E. N. C. III. 1. & 2. obs. 152.* dum enim serum copiose affluit, nec refuere potest, cerebrum inundari necesse est, quod *Pechlin. Lib. 1. obs. 61.* experimento comprobavit atque cognovit, scilicet si vitulo semimortuo vena jugulares ligentur, hydrocephalum generari, adeoque à remissa circulatione lentiusque eunte sanguine idem fieri, probabile esse. Utrum vero lymphæ per vasa lymphatica ad cerebri cavitates deferatur, & an in cerebro ejusmodi vasa revera existant? Hic decidere nostrum quidem jam non fert institutum. In dura matre illa affirmat *Pacchion. Dissert. Epist. recens. in E. N. C. Cent. I. & II. app. p. 130.* *Ruyfch. Thes. Anat. VII. Tab. 11. Thes. IX. p. 39. sqq. Thes. X. p. 9.* vasa lymphatica in cerebro negat, dari tamen in eodem, hydatides imprimis in animalibus brutis, quæ à multis nil aliud esse, quam vasa lymphatica propter inibi stagnantem lympham dilatata creduntur, præter experientiam modo laudatus *Pacchioni* stabilitum ivit. Qui plura de secretionem & excretionem lymphæ desiderat, adeat ejusdem *dissert. ad Job. Fantonum de dur. mening. ejusque glandul. struct. & usib. conf. Riddleu in E. N. C. III. 9. & 10. app. p. 107. sqq.*

§. XI.

Facillime etiam ad generationem horum tumorum ansam præbere potest insolitus infantis in utero materno situs, si nempe ille capite valde demisso est, quippe in tali collocaione lymphæ æque ac alii humores ad caput magna in copia ruunt, unde facillime aliqua in parte stagnatio & obstructio oritur, qua facta, lymphæ abundans vel caput inundat & hydrocephalum parit, vel exitum quaerit sive per cranium sive medullam spinalem, & sic excrecentiam quandam ibidem format. *conf. ill. Brunn. de gland. Pituit. c. 5.*

§. XII.

Sic & partus difficilis non parum ad nostrum affectum producendum

G g g 2

con-

©

confert; capite enim in carceribus ossis pubis diu hærente collum & venæ jugulares quasi strangulantur, unde humoribus a capite reflueri non valentibus, stagnatio feri in cerebri ventriculis contingit. His si accedit, ut dorsum fetus nimium incurvetur, vel alio modo vertebra dissolvatur, humores accumulati medullæ spinalis involucra distendunt, & in tumorem elevant, in opposita vero parte medullam comprimunt, nervorumque, qui ad artus inferiores tendunt, actiones impediendo, symptomata varia in iisdem partibus producant, ad quæ symbolum etiam suum confert illud, quod lymphæ, quæ alias ad partium nutrimentum destinata est, in tumorem feratur, unde illarum marcescentia oritur. Et si medullæ portio inferior vel à latice seroso corrupta est, vel omnino deficit, necessario artus inferiores paralyti tentantur, quale quid etiam observavit *Just Schrader, Obs. Anat. Med.*

§. XIII

Si tumor in lumbis vel dorso occurrit, plerumque vitium conformationis in utero contractum subest, & in spina dorfi vertebrarum dehiscencia observatur, quod spinæ bifidæ nomine insigniri solet, de qua *pecul. Dissert. 1703. Altorf habita* prostat. Cui minime annumeranda illa conformatio spinæ p. n. qua ita bipartita est, ut duplicem spinam referat, id quod in monstris bicapitibus & biventribus frequens est, nulla enim in tali casu spina fissa est, neque hiatus in medullam transit, quæ tamen specialissima sunt spinæ bifidæ signa. Porro probe etiam notandum non semper plures numero vertebrae ita bifurcari; vel dehiscere, sed interdum non nisi unicam læsam esse, qualem casum exhibet *Ruyfch. obs. med. chir. 36.* etsi largiamur, plura horum ossium ut plurimum huic malo exposita esse. In plerisque ejusmodi ægrotulis tumor solum in cavitationem spinæ dorfi hiat, integro manente corpore osseo vertebræ, quod quidem *Ruyfch.* in omnibus fieri pronunciat, & omnino negat, *vertebras unquam ita bifurcari, quasi penitus essent divisæ, sed dehiscere tantum, à parte posteriore circa processus spinosos, eamque aperturam nonnunquam etiam tam exiguam esse, ut vix ciceris semen admittat, stylumque non nisi in cavitationem spinæ dorfi sursum deorsumque adigi posse.* Nihilominus tamen experientia comprobatur, sæpius etiam inveniri vertebrae adeo à se invicem distantes, ut facili negotio stylus imo digitus cavitationi abdominis immitti possit. Uti id ex observatione *Dn. Præsidis* & nostra elucescit, neque nobis tantum adeo felicibus esse contigit, sed etiam *Mays Dec. XI. obs. 9.* tale exemplum recenset, in quo pariter tumor cum abdominis cavitate communicavit, utpote qui post mortem nihil aquæ continuit, sed omnis in abdomen refluxerat, quod valde inde tumebat. Merito hic etiam allegari meretur stupendus iste spinæ bifidæ casus, quem nobis exhibet *Godofr. Bidloo loc. super cit. Tab. IV.* in quo totus ver-

tebra-

tebrarum dorſi lumborumque tractus à parte poſtica apertus erat, ut medulla ſpinalis à munimento oſſeo nuda conſpiceretur, vertebræ vero tres inferiores colli à ſe invicem multum diſtabant. Si tumor ab occipitio propendet, vitium conformationis plerumque in cranio occurrit, quæ detexit obſervatio anatomica *Job & Meckren c. 7.* quippe in cranio eximia erat apertura rotunda, figura ab Auctore expreſſa, ejus amplitudinis, cujus collum tumoris fuerat. Membrana tumoris duræ matri continua erat, cujus productio fuiſſe videtur. Aquæ e ſinu longitudinali ſuperiori ſeu falciforſi proſuebant in tumorem, quæ, uti Autor ſuſpicatur, eo venerunt e ventriculis cerebri. Tantus erat in hoc caſu decubitus laticis ſeroſi ad caput, ut iſchuria ſuperveniente infans intra 4. vel 5. dies nihil proſus urinæ emiſerit.

§. XIV.

Conformationi huic vicioſæ æque ac aliis in univerſum frequentiffime auſam præbet perverſa matris gravidæ imaginatio à terrore, ira, infortunio inopinato &c. Præ aliis afficit lapſus ſupinus in dorſum vid. *Hiſtor. Morb. Uratiſlav. 1701. p. 288.* maxime ſi poſt lapſum parti læſæ manus frequenter admovet prægnans, & ſic dolorem aliquatenus demulcere ſtudet. Vel etiam continuo de parte affecta cogitat, unde imaginationi idea fortior imprimitur. Sic & ab ictu in dorſum indeque vulnere oborto, ab incurvatione extraordinaria, vel alio niſu validiore, vel quacunque cauſa vim vertebris inferente ut frangantur. Neque ſemper magna vi opus eſt, utut enim à minore virtute agente in matre non frangantur hæc oſſa, franguntur tamen in fetu, in quo mollia valde ſunt, vel potius deformantur, quia non tam ruptio, quam, ob illorum lubricam conſtitutionem, à ſe invicem ſecefſio contingit. Auditus de ejuſmodi affectibus p. n. diſcurſus imaginationem foeminarum non parum etiam invitatur ad ejuſmodi malum, maxime viſo ex improviſo infante tali labe affecto, quæ miſero foetui poſtmodum imprimitur, cujus rei tot mira & multiplicia quotidie documenta occurrunt, ut dies citius quam ſcribendi materia nos deficeret, ſi in campum hujus tractationis excurrere vellemus. Maximam enim imaginationis vim eſſe in deformando fetus corpore tam cognitum eſt, quam ignotus fiendi modus. Si principiis Stahlia-nis inhærere volumus, ſtatuendum nobis eſt, ipſam matris animam, quæ corpus ſtruere & partes formare creditur, poſſidere quoque potentiam, has deformandi, illud deſtruendi, ſicque malæ conformationis matrem evadere, quæ tamen hypotheſis nodum huncce gordium non fatiſ ſolvere videtur. Animam corpori unitam eſſe nemo ignorat, qua vero ratione ad nutum animæ corporis motus ſiant, & quanta ſit matris & fetus connexio, ut hujus imaginatio non proprio corpori, ſed illi fetus labem affricet, explicatu arduum eſt! Noſtro in caſu evidentiffima

G g g 3

fuit

fuit hæc imaginationis vis; in secundo nempe, quem cum tumore ferofo mater peperit, infante. Cum enim primum semper ob oculos haberet, & partim commiseratione, partim sollicitudine animi teneretur, aliter fieri non potuit, quin imaginatio excitata, idæque quovis momento resuscitata & tanta vivacitate phantasie insinuatæ fuerint, ut simili labe alterius, qui XV. menses post nascebatur, corpus fœdaretur. Ubi miratu non indignum est, non modo tumorem externum, qui semper matri obverfabatur in altero infante repullulasse, sed & spinæ foramen atque hiatum, qui tamen matri in conspectum nunquam venerat, quia post mortem non aperiebatur, unde nullam ejus ideam habere poterat. Sic & alia peperit fœtum cum spina bifida, postquam vituli vel alius cuiusdam animalis vertebra securi in longum a lanione diffindere vidit. Imo quanta sit maternæ phantasie vis ad deformandum embryonis corpusculum satis superque elucescit exemplo isto memorabili, quod *Malebranche* in aureo de *Inquirend. Veritat. Tract. Libr. II. de Imagin. Part. I. c. 7.* refert, erat nempe in *Nosocomio Parisensi, les incurables dicto, Juvenis ab utero mente captus, omnibusque membris fractus, iis in locis ubi frangi solent ii, qui hoc supplicii genere afficiuntur, perque XX. annos in eo statu vixit.* Ansam huic malo præbuit, quod mater viso ejusmodi supplicio, commiseratione mirum quantum tacta fuerit, & ita affecta, ac si cum misero illo omnes carnicis ictus sustinuisset, qui ictus imaginationi impressi in corpusculum fetus utpote tenelli, non æque in illud matris, quod robustius erat & firmiter impetum fecerunt. Ut plura exempla miratu sane digna, quæ hinc inde occurrunt, silentio prætereamus.

§. XV.

Prognosticum ejusmodi tumorum quod spectat, illud ut plurimum funestum est, & vix datur malo remedium si tumoris membrana, vel cum meningibus, vel cum spinali medullæ involucri cohæret, & cum partibus interioribus communicat. Quo in casu non tantum facillime gangræna & sphacelo illa corripitur, sed etiam cerebrum atque medulla spinalis ab aquis ibi stagnantibus corrumpuntur, ita ut convulsiones, atrophia, lipothymia subsequantur, ac mors denique scenam claudat. Neque cura ideo locum habere potest, quod lenia medicamenta non sufficiant, fortiora vero vel nimio impetu serum repellant ad partes nobiliores, & cito ægrum jugulent, vel tumorem aperiant & exulcerent, quo rupto sive etiam arte aperto mortem accelerari multiplex experientia, uti & *Ruyfchius* in omnibus observationibus supra allegatis edocet. Corpus enim contabescit post aquarum effluxum, vires magis magisque deficiunt, usque dum consumto calore nativo placide expirent miselli. Curatu itaque difficilioribus sunt in dicto casu hi tumores, ne dicam impossibiles, præcipue in utero materno contracti, quia plerumque subest vitium conformationis, quod

cor.

corrige in artis potestate non est. Id quod etiam modo laudatus *Ruyfch. obs. 34.* pro incurabili malo habet: *nemo inter eos, inquit, quos tractavi hæcenus infantes evasit, nec unquam ab aliis curatos percepi. Et non nisi palliativa cura locum habet.* Quo remotiores sunt à capite, eo diutius vivunt infantes, unde etiam *idem* memorat; *se nullum vidisse tandem supervivente infante, quam illum qui in osse sacro tumorem gestarat.* Nec sine ratione, quoniam ibi locorum neque medulla neque ejus involucri adeo tenera & mollia sunt, uti in superioribus partibus. Idem luxationes vertebrarum quoque testantur, quæ si in superioribus contigerunt, magis periculosa sunt, quam in inferioribus vertebra. Lympha quoque ob declivorem mali situm nobiliores partes præterlabitur, & hinc non tam cito corruptionem atque putredinem illis infert, quam si ibidem stagneret. Quandoque illi, qui ab occipite dependent, in utero materno ad insignem excrescunt molem, unde non parum difficilem reddunt partum, non vero omnino istum impediunt. Si malum non est à nativitate, quod tamen rarius contingit, nullum conformationis vitium subest, fœtusque vegetus, robustus & alacris est, tunc curatio locum habet, & spes sanationis non omnino est abjicienda, quod ipsum observatio supra §. IV. memorata, non minus ac illa in E. N. C. II. §. *obs. 208.* confirmant. Hoc si accidit, ruptio seu apertura non tam periculosa atque lethalis observatur.

§. XVI.

Medela ergo, quam noster affectus poscit, duplici modo est institueda. Desperatum malum non nisi leniter tractandum, ne exacerbetur, & non alia omnino via datur, præter palliativam curationem. Quam ob rem idem fere monitum locum hic habet, quod alias de cancro in ore habent medici, occulti & non ulcerati sunt tractandi, ne exulcerentur, exulcerati, ne ulterius serpent, ita his tumoribus non apertis blandiendum, ne aperiantur, aperti quantum in arte positum est, recludantur, & cicatrizenentur, nisi prius mors supervenerit, quæ post ruptionem ut plurimum intra 3. vel 4. dies pressò sequitur pede. Contingit autem hæc ruptura a mole tumoris & aquis deorsum gravitantibus, quæ facili negotio tenuem istam pelliculam, apicem tumoris occupantem, perforare valent; sic etiam frequens & repetitus tactus, imo ipse partus, si in isto multum comprimitur tumor, ruptioni ejus ansam præbere potest. Quid quod medicamenta emollientia, quæ sæpius ex ignorantia chirurgorum indiscriminatim adhibentur, multum ad ipsius aperturam conferant, præcipue si serum propter diuturnam stagnationem acrimoniam forte contraxerit. Sed quid dicam de spontanea horum tumorum apertione? Facta incisione ista non raro studio promovetur, & sic miselli jugulo cultrum apponitur, cui suffragatur *Nic. Tulp. Obs. Lib. III. c. 29.* serio ab incisione ejusmodi tumorum dehortatus, dum: *cave sis, inquit, improvi-*
de

de unquam aperias, quod tam facile occidit hominem. Ex mox: Fuge potius in re tam ancipiti ad emplastra & fomenta discutientia, quam ad sectionem, vite humane adeo perniciosum. Et Ruysch. Obs. 34. Nullus eorum, quibus adfui & sua sponte vel sola acu erupit aqua in tumore contenta, evasit, sed omnes fere paucis post diebus exspirarunt. Quod in seqq. Observationibus denuo inculcat, his verbis: cito moriuntur fetus, quibus dicti tumores aperiuntur. Idem quodque fatum experta est puella illa, cujus brevem historiolum supra tradidimus, post apertionem, Du. Præside licet reluctantæ, factam. Id quod allegasse & candide profiteri nos non pudet, alieni hoc in passu à multis observationum scriptoribus, qui in monumentis suis plerumque ea tantum affectuum p. n. exempla nobis reliquerunt, in quibus morbus ex voto tum medici tum ægroti successit, & omisissæ videntur omnia ea, in quibus res male cessit. Quo nomine à Cel. Stablio Propempt. de Curat. in Chart. & de Hist. Med. Pract. maxime commendari merebatur Petr. Forestus, & præter hunc Lælius à Fonte, quod eventum morborum, malum non minus quam bonum proposuerint, quo hunc medici practici imitentur & sequantur, illum vero ut scopulos praxeos evitare discant. Conveniunt autem hac in re nostri tumores apprimè cum hydrocephalo universali, quamvis alias ab illo differant; confirmat quippe Nuck. Operat. Chirurg. 17. incisione & perforatione nullum hydrocephalum restitutum, sed omnes, in quibus instituta fuerit operatio, extinctos fuisse. Si nempe tumor commercium habet cum partibus internis & aquæ intra cranium fluctuant, si vero externis tantum adhæret, prostant exempla affectus hujus curati. vid. Jo. Bapt. Lamzweerde Append. ad Scultet. Armat. chir. obs. 33. quemadmodum etiam de nostri tumoris felici apertione exempla prostant, nulla mala conformatione crani aut spinæ dorsæ intus latente. vid. E. N. C. II. §. obs. 208.

§. XVII.

Ligatura pedunculo tumoris injecta malum aliqui curare moliuntur, tum affluxum humorum præpediendo, tum cutim & membranas serum continentes nutrimento suo privando, quo emorerentur & abscederent. Sed gravia plerumque symptomata huic pariter methodo superveniunt, alii incidunt in convulsiones, quod & nostra in observatione propria accidit, maxime si portio medullæ spinalis foras exit, & in tumorem se infinuat. Alii vero, si tumor in occipitio existit, eadem experiuntur symptomata, quæ filiolæ Job à Meckren à vinculo injecto obortæ, scil. cæcitas & frequens animi deliquium. Merito etiam huc referendus ille casus supr. ex Foresto alleg. qui ibidem narrat, se a manuali operatione abhorruisse, à chirurgi vero asseverationibus, contendentis, ligaturam minus periculi alere, quam incisionem, eo tandem inductum esse, ut duplicem

placem ligationem concederet, qua perpetrata aliquot diebus post, facta levi eschara & parte acuminata tandem rupta, aqua inde effluere cepit à levi & molli compressione, non una sed pluribus vicibus & paulatim tentata, ut viribus aegri parceretur, sed addit: statim à perruptione infantem pejus habere cepisse, ut paucis interjectis diebus mammillam non sugeret, & magis magisque staccescente tumore, nocte insequente exspiraret. Sub calcem ingenue fatetur, rari candoris Auctor, se posthac consultius à talium tumorum sive ligationibus, sive incisionibus abstinere velle, neque etiam concessurum chirurgo, ut tale quicquam suscipiat.

§. XVIII.

Restat ergo altera methodus ex fonte pharmaceutico desumpta, qua hicce affectus, si signa & indicia bona sunt, sanari potest, si vero nulla perfectæ curationis spes superest, ad minimum ad aliquod tempus ægrotulo levamen affertur, quæque non tam cito jugulat, uti intemptiva tumoris apertio. Interne itaque commendanda sunt eadem medicamenta, quæ in hydrocephalo præscribi solent, videl. aquas eductentia, vel per alvum, ubi profunt phlegmagoga, vel per diaphoresin, vel per vias urinarias. Ad primam classem spectant: jalapp. mechoacan. gratiol. fol. senn. manna &c. Hinc forsitan seq. formula, quæ etiam diuresin simul promovet, multum præstabit.

℞. Pulv. rad. jalapp.

℞. C. C. phil. præp. a a. grij.

℞. Junip.

Genist. a a. grj

M. f. pulv. pro tribus dosibus infanti 2. annorum dandus. *Manna celabrina* purior, pulti aut ptisanæ ordinariæ addita, & tenellis propinata, quantitate plus minus aucta ʒij. ad ʒ℥. pro scopi vel ætatis ratione, suaviter & blande alvum laxare solet. Neque ꝑ. dulcis rite præp. hic omitendus, qui ad aliquot grana exhibitus egregie phlegma educit. Hoc vero probe notandum, quod ejusmodi purgantia sæpius repeti debeant; alias speratus eventus nunquam respondebit. Diaphoretica, præcipitantia & imprimis etiam diuretica conjungantur, aut interponantur: e. g. ocul. 69. Corall. r. C. C. phil. præp. ꝑ. diaph. sem. viol. mart. &c. in forma pulveris exhibeantur, vel cum aqua petroselin. Scabios. fumar. ononid. fragar. &c. f. mixtura, cochleatum exhibenda. An pulvis bufonum alias in affectibus hydropicis tantopere delaudatus, hic etiam ad aliquot grana datus, quid præstet, experientiæ relinquendum. His si confortantia, tonica atque nervina addantur, meliorem præstabunt effectum. Laudem autem hic merentur C. C. fuccinat. specif. Ceph. Michael.

Tom. V.

H h h

▽. &

∇. & sir. de cinnamom. ⊖. succin. vol. mixtur. tonic. nervin. stahl. &c. In Diæta vitetur nimius potus, e contrario profunt Lac bonæ notæ neque nimis aquosum, amygdalata, juscula cochlear. Capon. cancor. fluviat. aliaque alimenta nutrientia & quæ corporis extenuationi resistunt. Quod regimen mater quoque probe observet, quæ si tempore graviditatis animo est tranquillo, non iræ, terrori aut phantasie indulget, multa etiam præcavere potest mala. Interna autem sola in hoc malo non sufficiunt, nisi simul jungantur topica, quæ vel adstringendo & confortando, vel resolvendo & discutendo, vel exsiccando succurrant, ægro sedulo tamen cavendum, ne repellatur humiditas, hæc quippe in massam sanguineam transiens, pessima ibidem symptomata parit. Quare interna simul exhibeantur, quæ aquas discussas & resolutas ex corpore eliminant. Conveniunt autem præcipue fomenta ex herbis sic dictis cephalicis, corroborantibus, nervinis, e. g. salv. beton. origan. lavend. majoran. roremar. sem. carv. &c. in vino generoso coctis addatur parum camphoræ, & calide sæpius applicentur. Sic & D. D. *Lentilius*, *Patrius meus maxime devenerandus in Miscellan. Med. Pract. Part. I. p. 72.* in hydrope cerebri lixivium, ex ejusmodi herbis & speciebus compositum, adhibuit:

℞. Lixiv. Quern. q. v.
cui seqq. incocta:

℞. Herb. salv. beton.
majoran. rorismar. aa. mj.
fol. laur. flor. lavend. aa. mß.
Bacc. laur. junip. aa. ℥β.

His lavari potest tumor. Usum etiam præstabit seq. Unguentum, quod *Verduc* in Rhachitide tantopere deprædicat:

℞. Fol. sambuc. laur. majoran.
Salv. rorismar. beton.
Lavend. aa. mij.
Bacc. junip. laur. aa. ℥j.

Conc. & cont. adde

Butyr. rec. ℥iij.
— vin. rectific. ℥vj.

Coqu. leni ∇. donec spir. vin. consumtus, calide expresso addatur

Ol. N. M. expr. ℥β.
Balsam. peruv. ℥j.

M. f. Unguentum, quo inungatur tumor & bis vel ter per diem repetatur. Loco butyri si medull. bovin. vel sev. cervin. addito ∞ lumbric. seu vulpino recipitur, majorem acquirit virtutem. Superimponentur splenia spir. vin. rectific. matricar. camphor. lavendul. aq. regin. hung. anhaltin. imbuta, vel etiam sacculi ex supr. enumeratis herbis parentur, & dictis spiru-

rituo-

rituosus irrorentur. Locum etiam hic habet cataplasma, quod *Nuck. operat. chir.* 17. in hydrocephalo commendat :

℞. Pulv. rad. cucum. asin.

Irid. aa. ℥β.

Sem. cumin. ℥j. Farin. fabar. ℥ij.

Flor. meliss. anthos q. v.

F. c. Vino rubr. cataplasma. parti affectæ applicandum. Hildanus memorat, se curasse ejusmodi tumores applicatione Aqu. Calc. viv. sæpius repetita, quæ vel sola adhibetur, vel cum Spir. vin. miscetur, addito parum Alumin. Balnea sic dicta vaporosa seu Laconica æque conducunt, dum scil. vapor Spir. vin. accensi vel aliorum ~ voforum cum supr. laudat. herb. coctor. ad partem affectam derivatur, ejusque dissipatio in auras cohibetur circumpositis linteaminibus. Præ omnibus arceatur frigus, & in continuo calore tumor conservetur, qui solus plus sæpius valet, quam omnia reliqua medicamenta. Hac ratione ægrum in Ducatu Würtembergico, de quo supra, feliciter curatum esse *Dn. Præsidi* relatum est. Tumorem videl. intra 14. dies penitus evanuisse, primo regimine calido, quo mediante a frigore omni studio pars affecta muniatur, deinde suffumigiis e pulv. cort. cydon. prunis candentibus imposito, fumo exhalante vitta sive mittella, densiori gossipio probe munita, excepto. Ejusmodi suffumigium adstringens seq. modo etiam parari potest :

℞. Flor. Balauft. Rosar. r.

Nuc. Cupress.

Scob. Lign. Quern.

Cort. Granat. aa. m℔.

Mastich. Succin. citr.

Thur. Asphalt. aa. ℥ij.

Ineis. & Cont. gross. mod. D. ad Ch. S. Species zum Rauchern.

Applicantur denique etiam exsiccantia, quæ sive in forma pulveris vel sub alia adhibeantur, quo aquæ per poros cutis sive, si tumor jamjam apertus, exsiccentur, & ulterior affluxus cohibeatur, Huc trahe sacch. Hni Ceruss. Cret. Bol. Armen. Tut. præp. Amyl. Pulv. fabar. tost. &c. Tandem etiam Emplastica in hoc malo quam maxime proficua sunt, ex adstringentibus ac carminativis composita, præcipue si tumor antea Chamomill. vel supra allegato Unguento inunctus fuerit. Et quamvis *Muyss Dec. XI. obs. 9.* doceat, Emplastr. adstringens in causa fuisse, ut tumor cresceret, pars pellucida in carnosam & opacam mutaretur, & post mortem totus carnosus deprehenderetur, attamen si medicamenta conjunguntur, quæ sensim aquas exsiccant atque discutunt, non facile sinister inde sequetur eventus, Hoc tamen in illorum compositione non est negligendum, ne nimis tenacia conjungantur, si enim multum adhærent, periculum est, ne dum remouentur tumorem aperiant. Præ aliis autem profunt Emplastr. de Cumint. Diapomphol. vel Hnum Mynsicht. vel de

H h h 2

Bacc

Bacc. laur. c. stercore Caprill. quibus si addantur pauca adstringentia, non possunt non egregium edere effectum. Exemplo sit seq. formula.

℞. Emplast. de Bacc. Laur.

℥nin. Mynf. aa. ℥β.

Croc. ♂ adstring. ℥ij.

Pic. Therebinth. aa. q. s.

M. f. l. a. Emplastr.

Vidus Vidius de Curat. lib. V. c. 9. ad tumores, qui sunt ab humore aqueo, maxime commendat Sem. sinap. Urtic. ⚊ rad. aristoloch. rotund. c. Gumm. Bdell. * Cer. & Ol. antiqu. aa. ℥ij. *vel* Sem. Sinap. Urtic. ⚊ aristoloch. rot. spum. maris, Gumm. Bdell. aa. ℥j. * ♂. antiqu. Cer. aa. ℥ij. *Maur. Hoffmann.* ejusmodi tumorem post levi incisionem Emplastr. ex Diapalm. & Stictic. Croll. c. Ol. Hyperic. malax. confecto curavit, cute tandem in rugas contracta ibidem remanente vid. E. N. C. II. §. obf. 208. Omnibus hisce rite applicitis, Fasciaciones etiam locum habent, uti in aliis hydropis speciebus, ita & in ejusmodi tumoribus ferosis, de quibus vid. *Dissert. Wedelii de usu ligat. in hydrop.* Si tumor est in occipitio locum habet illud fasciæ genus, quod in hydrocephalo familiare est, & Latinis pileolus sive Capitalis, Gallis Capeline audit, quo tumor obvolvitur & comprimitur, sicque affluxus seri aliquo modo refrenatur, a nimia vero compressione abstinendum, ne rumpat. Quod tumorem dorsi vel lumbalem attinet, fascia commode applicari nequit, nisi totum corpus fasciis involvere velis. Cæterum omni modo cavendum, ne infans, dum portatur vehementius concutiatur. Quod si omnia hæc recensita irrita sunt, confugiendum ad vesicatoria, quæ ut in hydrocephalo pone aures ac in nucha sunt applicanda; sed si eo deveniendum, ut plurimum jamjam ad mortem properat æger. Ne autem Medicus aliquid omisisse videatur, pergat confortantibus ac cordialibus, uti & si convulsiones instant, antepileptica exhibeat, si alia symptomata superveniunt, iis quoque occurrat. E contra, si supra enarratis remediis tumor cedit cum euphoria infantis, præcavendum est, ne uti in aliis hydropis speciebus novus aquarum proventus tumorem repleat, & malum, elapso aliquo temporis spatio, recurrat ac pristinum locum occupet. Huic occurri potest, si aperientia, attenuantia, & viscera corroborantia, curato etiam malo, continuantur, neque applicatio Topicorum supra recensitorum omittatur, donec omnino nil metuendum. Sicque toti curæ imponatur

F I N I S.

DISSER-

CLL

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
TUMORIBUS CYSTICIS
SINGULARIBUS.

Præside

LAURENT. HEISTER.

Resp.

BENED. ANDREA FRIESSE
BRANDENBURGICO-ONOLDINUS.

Helmftad. 22 Decemb. 1744.

H h h 3

